

2006 metų ekspedicijos medžiaga

IRKUTSKO SRITIS

2 – 140 psl.

Ekspedicijoje dalyvavo:

Gintautas Alekna
Gražina Žukauskienė

Ataskaitą paruošė

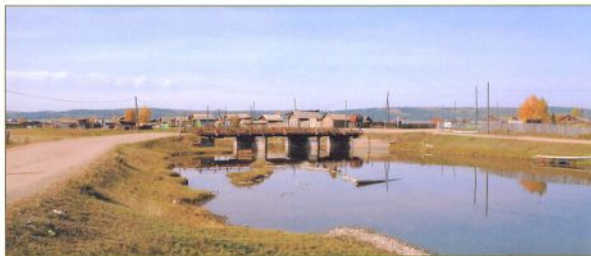
Gintautas Alekna

Ekspediciją finansavo

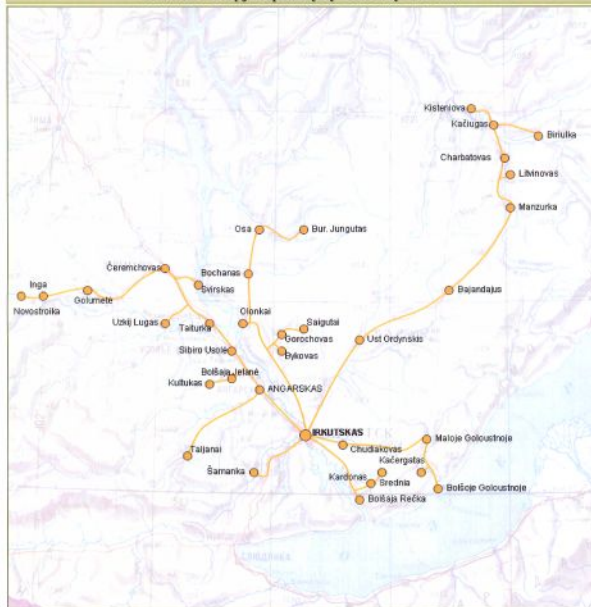
Lietuvos Respublikos
Kultūros ministerija

TURINYS	
IRKUTSKAS	2
Jelanka	4
Tymbyras	12
Gorkai	12
Pivovaricha	13
Šamanka	16
Gorochovas	18
Saigutai	20
Bykovas	21
Maiskis	23
Abramovka	24
Osa	24
Bur. Jungutas	29
Bochanas	31
Zacharovskaja	35
Jelovka	36
Ust Balejus	36
Chudiakovas	36
Goriačyj Kliuč	37
Maloje Goloustnoje	38
Kačergatas	42
Bošoje Goloustnoje	45
Bošaja Rečka	46
Talcai	49
Kordonas	49
Srednia	52
Manzurka	54
Litvinovas	55
Nikilėjus	56
Charbatovas	57
Kačiugas	57
Kisteniova	59
Biriulka	60
Zalogas	62
Korsukovas	63
Odinskas	65
Taljanai	66
Nikolajevka	79

[illegible]

Irkutsko srityje aplankytų vietovių schema

IRKUTSKAS

Irkutskas - srities centras, miestas nuo 1686 m., prie Angaros, Irkuto ir Ušakovkos santakos ir Transsibiro magistralės. Nuo XVIII a. pradžios Irkutskas buvo Rusijos politinių kalinių tremties vieta. Čia buvo tremiami dekabristai, 1830-1831 ir 1863 m. sukilimų dalyviai, kiti kovotojai prieš vienvaldystę. Irkutsko apylinkėse 1866 m. politiniai tremtiniai daugiausiai lenkai. Sovietų valdžios metais, ypač po II pasaulinio karo, Irkutsko srityje buvo

sparčiai plėtojama kasybos (akmens anglių, žeručio, urano, aukso, druskos ir kitų naudingųjų iškasenų). Buvo miško pramonė, statomos hidroelektrinės, tiesiami keliai. Darbams buvo privežta labai daug kalinių ir tremtinių, tarp jų ir lietuvių. Veikė didelė Angaros koncentracijų stovyklų grupė. Po J. Stalino mirties nemažai lietuvių atsikėlė į Irkutską iš daugelio kofūkių ir miško pramonės

ūkių. Dauguma jų gyveno barakuose Marato priemiestyje, dirbo sunkius ir mažai apmokamus darbus gamyklose, statybose. Daug jaunimo mokėsi Irkutse specialiosiose vidurinėse ir aukštesiose mokyklose. 1956 m. vien užsienio kalbų pedagoginiame institute mokėsi apie 30 lietuvių, tarp jų poetė Ramutė Skučaitė. Metalurgijos institute mokėsi Jonas Biržškis, nuo 1990 m. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministras, universitete – Pranas Grybauskas, vėliau gydytojas kardiologas, medicinos mokslų daktaras, profesorius, ir kiti įžymūs žmonės. 1955-1962 m. Irkutske veikė saviveikos kolektyvas, turėjęs

mišrų chorą apie 150 dalyvių, kelis vokalinis ansamblius, vadovus Vytautas Kesylys. Tautinių šokių grupę sudarė 24 poros, vadovė Liudvika Gužaitė-Kalpokienė, kanklininkų ansambliui vadovavo Valerija Grincevičiūtė. Kai pastorosios išvyko į Lietuvą šokiams vadovavo Regina Stravinskienė – Stірbiienė ir Nemija Balzerytė – Jakinevičienė.

Saviveiklininkai rengė koncertus Irkutske ir kituose miestuose. 1957 m. tarp Irkutsko srities meno saviveiklos kolektyvų konkurso laureatas, 1958 m. Irkutsko srities dainų ir šokių šventėje laimėjo pirmąją vietą. 1989 m. vasario 4 d. choras atsidūrė Kaune. Dainininkai apie 100 žmonių, gyvendami įvairiose Lietuvos vietose, kartą per metus koncertuoja Vilniuje, Šiauliuose, Alytuje, Kaune ir kitur. 1994 m. šis choras dalyvavo Pasaulio lietuvių dainų ir šokių šventėje Vilniuje.

2006 m. birželio 18 d. Irkutske prie lenkų katalikų bažnyčios buvo atidengtas paminklas, skirtas tremtiniais ir politiniams kaliniams atminti. Buvo ilgai ieškoma vietos paminklui. Miesto administracija neleido statyti viešoje miesto vietoje. Susitarus su bažnyčios administracija, buvo gautas leidimas statyti prie katalikų bažnyčios, šventoriuje.

Šio paminklo sumanytojas, ir architektūrinis sprendimas yra lietuvių tremtinio Jono Vilkevičiaus.

Talkino lietuviai tremtiniai: Liudmila Strižniova, Petras Žilinskas, Jonas Mašalas, Aleksandras Stravinskis, Vladas Lisauskas. Rėmėjai buvo patys Lietuvių bendrijos valdybos nariai, Irkutske, prisidėjo ir Lietuvos Kultūros ministerija. Paminklas kainavo apie 9000 litų.

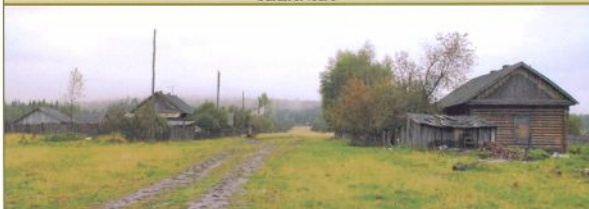

Paminklo vietos koordinatės yra šios: N 52° 15'46,8" E 104° 15'26,0".

Kelionės pabaigoje buvome susitikime su Lietuvių bendrijos valdybos nariais. Buvo kalbama apie lietuvių kapinių išsaugojimą ir jų priežiūrą. Buvo tartasi kaip išvengti vandalų

JELANKA

Kaimas, Irkutsko srityje, Taišeto rajone, apie 38 km. į rytus nuo Solenojos kaimo, Sajonų priekalniuose, Tymojo (Biriūsos dešinysis intakas) dešiniajame krante. 1948 m. į Jelanką iš dabartinių Alytaus, Lazdijų, Marijampolės rajonų atitremta 20 šeimų ir keli pavieniai asmenys, iš viso 87 žmonės. Tuo metu kaime gyveno penkios totorių ir septynios rusų šeimos, buvo trys barakai ir apie dvidešimt mažų namelių, veikė pradinė mokykla, vaikų darželis, parduotuvė.

Vėliau buvo pastatyta valgykla, ambulatorija, klubas su kino sale, gyvenamųjų namų. Tremtiniai rinko miškuose pušų saksus, tuo metu Jelanka priklausė Alzamajaus miško chemijos ūkio Tymbyro skyriui, jo centras buvo Tymbyro kaime, apie keturis kilometrus į rytus nuo Jelankos. Dirbo Jelankos miško transportavimo ūkyje, pjovė tam tikro ilgio

Jelankos kaime dabar gyvena tik apie penkiasdešimt žmonių. Kaimas baigia sunykti. Likusios tik pavienės trobos, kurios riogso toli viena nuo kitos. Likusi tik centrinės gatvės dalis.

Dabar į Jelanką yra sunkiai pravažiuojama. Galima tik su visureige mašina arba traktoriumi. Anksčiau buvo pravažiuojama ir iš Alzamajaus pusės, bet dabar niekas nevažiuoja, yra sulūžę tiltai per upelius. Todėl Jelankos gyventojai su kitomis rajono gyvenvietėmis susisiektų tik pėsčiomis, einant apie 38 kilo-

Minusiuosius laidojo Jelankos kapinėse, čia buvo palaidoti 36 lietuviai. 1990 m. šešių tremtinių palaikai parvežti į Lietuvą. Dar vienos tremtinės palaikus giminės yra parvežę 1985 m.

Jelankos kaimo kapinės

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

- 9
- 10
- 11
- 12
- 13

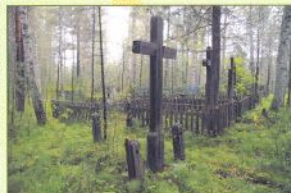
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20

- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33

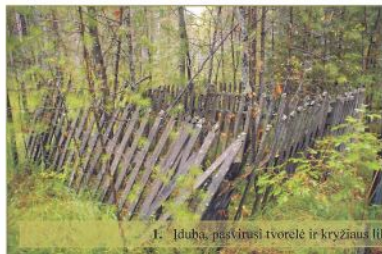
Š
↑

Takelis

Jelankos kapinėse radome 33 lietuviškus kapus.

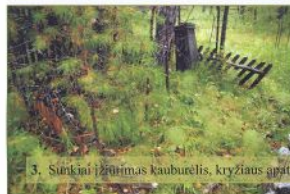

1. Įduba, pasvirusi tvorelė ir kryžiaus likučiai.

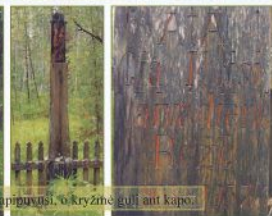
2. Tvorelė, įduba ir kryžiaus apatinė dalis.

3. Slinkiai žolėmis kauburelis, kryžiaus apatinė dalis ir apgraužti tvorelė.

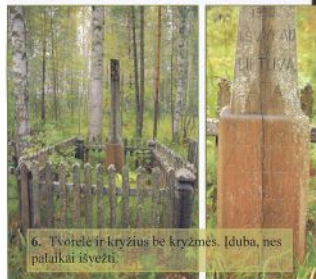

4. Tvorelė, didelis kauburelis. Kryžiaus vertikali dalis apgraužusi, o kryžinė gulanti ant kapo.

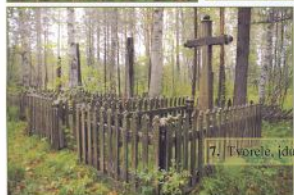

5. Tvorele nugriuvusi. Yra antkapis ir kryžius be kryžmės.

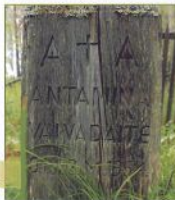
6. Tvorele ir kryžius be kryžmės. Įduba, nes palaikai išvežti.

7. Tvorele, įduba ir kryžius su tekintomis detalemis galuose.

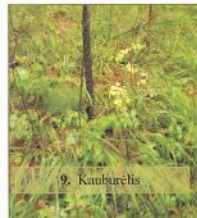

8. Kryžius ir tvorelės stulpai.

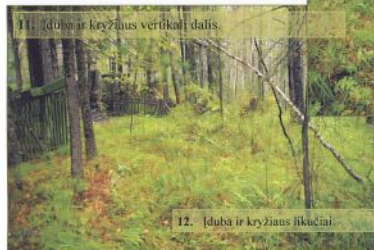

10. Kamburėlis, kryžius ir tvorelės likučiai.

9. Kamburėlis

11. Įduba ir kryžiaus vertikali dalis.

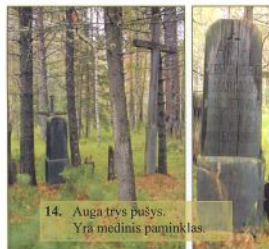

12. Įduba ir kryžiaus likučiai.

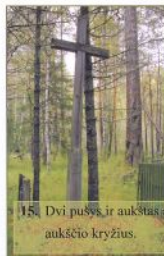

13. Kamburėlis ir tvorelės likučiai.

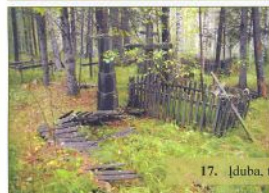
14. Auga trys pušys.
Yra medinis paminklas.

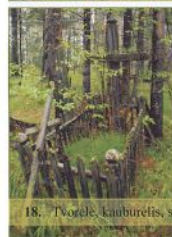
15. Dvi pušys ir aukštas apie 7 m.
aukščio kryžius.

16. Kauburelis, apiverčtas žaliai dažyta
tvorele. Tvorelė dažyta neseniai. Nuvirtęs
žaliai dažytas kryžius.

17. Įduba, tvorelės likučiai ir likusi kryžiaus apatinė dalis.

18. Tvorelė, kauburelis, stovi neaukštas kryžius.

19,20. Įdubos, mažų kryželių likučiai.

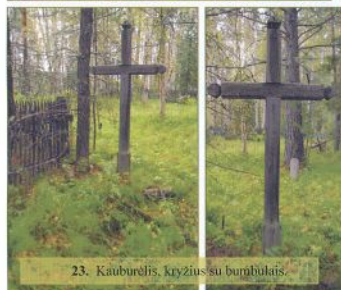

21. Tvorelės ir kryžiaus likučiai.

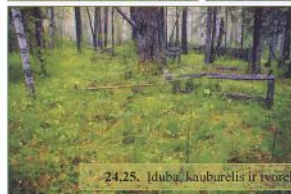
22. Aukšta apie 1,5 m. aukščio tvorele rudai dažyta, kauburelis, nuviręs rudai dažytas kryžius.

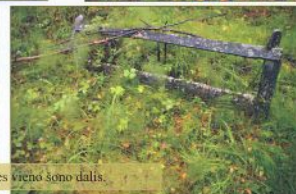
23. Kauburelis, kryžius su būbulais.

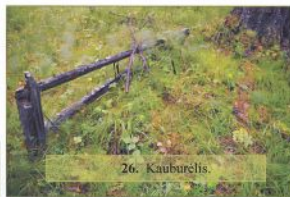

27. Įduba, mažo kryžiaus likučiai.

24.25. Įduba, kauburelis ir tvorelės vieno šono dalis.

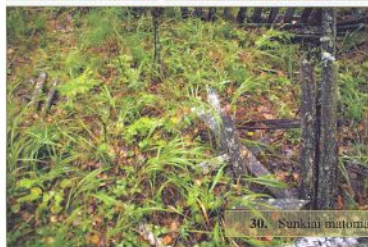
26. Kauburelis.

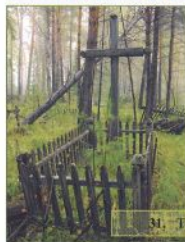
28. Kampuose auga keturios pusys, sunkiai žiūrimas kauburelis.
Kryželis su dviem šventėmis.

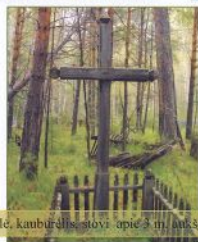
29. Kryželis, sunkiai žiūrimas kauburelis.

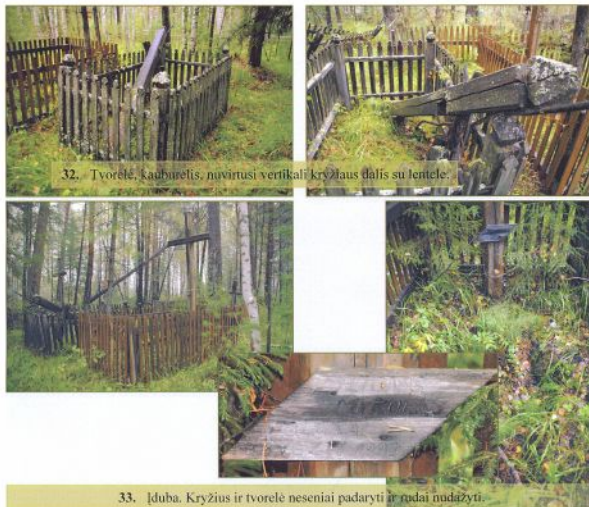

30. Sunkiai matomas kauburelis, tvorelės likučiai.

31. Tvorelė, kauburelis stovi apie 3 m. nuo šio kryžiaus.

32. Tvorelė, kauburelis, nuvirtusi vertikali kryžiaus dalis su lentele.

33. Įduba. Kryžius ir tvorelė neseniai padaryti ir rudai nudažyti.

TYMBYRAS

Buvęs kaimas Irkutsko srities vakarinėje dalyje, buvusiame Alzamajaus rajone, apie 35 km. į pietvakarius nuo Alzamajaus, Sajonų priekalniuose, priklausė Alzamajaus miško chemijos ūkiui. 1948 m. birželio mėn. į Tymbyrą iš dabartinių Alytaus, Lazdijų, Marijampolės rajonų kaimų atitremtos 26 šeimos ir 7 pavieniai asmenys iš viso - 114 žmonių. Gyvenvietėje buvo kepykla, parduotuvė, statinių sakams laikyti dirbtuvė. Tremtiniai vasarą miškuose rinko sakus, žiemą dirbo statybose. Jie pastatė 5 gyvenamuosius namus, vaikų darželį, felčerių ir akušerių punktą, parduotuvę, 2 sandėlius, pirtį, prie upelio - elektrinę. Patys gyveno barakuose ir nameliuose po 12-15 žmonių nedideliame kambaryje. 11 žmonių mirė, 16 gimė. Vėliau dar 3 žmonės atvyko į Tymbyrą iš Lietuvos, 3 iš koncentracijos stovyklų. Mirusieji buvo laidojami Jelankos kaimo kapinėse, esančiose maždaug už 4 km. į vakarus nuo Tymbyro. 1957 m. lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą. Dabar Tymbyro jau nėra.

GORKAI

Buvęs kaimas Irkutsko srityje, buvusiame Alzamajaus rajone apie 40 km. į pietvakarius nuo Alzamajaus Sajonų priekalniuose, priklausė Alzamajaus miško chemijos ūkio Tymbyro skyriui (centras Tymbyro kaime, apie 7 km. nuo Gorkų). 1948 m. į Gorkus iš Lietuvos, daugiausiai iš Dzikijos, atitremta 13 ūkininkų šeimų ir 3 pavieniai asmenys iš viso 47 žmonės. Tremtiniai rinko pušų sakus, dirbo statines jiems laikyti. Tremtyje 5 žmonės mirė. Mirusieji buvo laidojami Jelankos kaime už 8 km. į rytus nuo Gorkų. 1957 m. lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą. 1990m. Gorkai sugėdę.

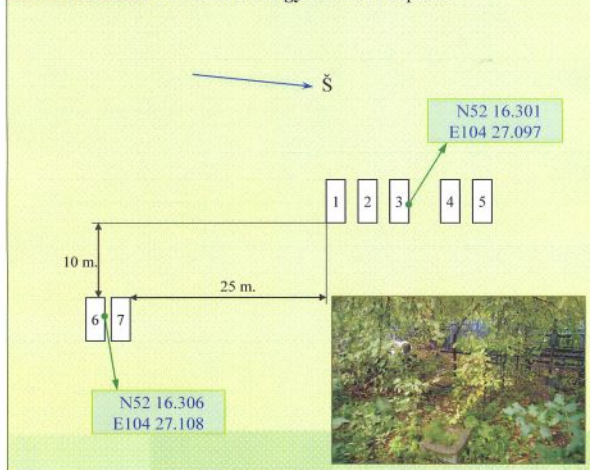
PIVOVARICHA

Gyvenvietė, esanti už 6 km. į rytus nuo Irkutsko, Užakavkos upelio dešiniajame krante. Valstybinė žemės ūkio bandymų stotis. 1948 metų rudenį iš Bolšaja Rečkos buvo atkeltos į Pivovarichą kelios lietuvių tremtinių šeimos. 1950 metais iš įvairių kirtaviečių atkelta apie 30 šeimų. Tai buvo ūkininkai nuo Kretingos, Šakių, Klaipėdos, Utenos, Sirvintų ir Vilniaus rajonų. Čia buvo daug ir kitų tautybių tremtinių. Visi jie dirbo tarybinio ūkio daržuose, laukuose, soduose ir piešinėje. Prižiūrėjo gyvulius. Iš pradžių lietuviai gyveno klube, o 1951 metais išvažiavus japonams, apie metus gyveno jų statytose žeminėse. Joms pradėjus griūti persikėlė į barakus. Po kelerių metų pastatė namelius. Pivovarichoje buvo ir pradinė mokykla. Po 1958 metų lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą. Dabar Pivovaricha didoka gyvenvietė. Yra dvijs kapinės: senosios – gyvenvietėje, ir naujosios – už poros kilometrų nuo gyvenvietės.

Senosiose kapinėse radome kelis lietuviškus kapelius.

Pivovarichos gyvenvietės kapinės

1. Įduba, betoninis antkapis su neįskaitomu užrašu. Stovi nedidelis betoninis kryžius, šalia kapo šiukšlių krūva.

2. Antkapis betoninis, ant kurio matosi užrašas. Stovi iš metalo vamzdžių suvirintas kryžius.

3. Mažas betoninis antkapis. Šovė ant betoninio postamento iš metalo vamzdžių suvirintas kryžius. Kapas aptvirtas metaline ornamentuota tvorele.

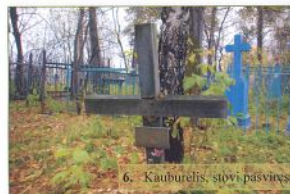

4. Kauburēlis.

5. Betoninis monolītais antkapis su uzrasu.

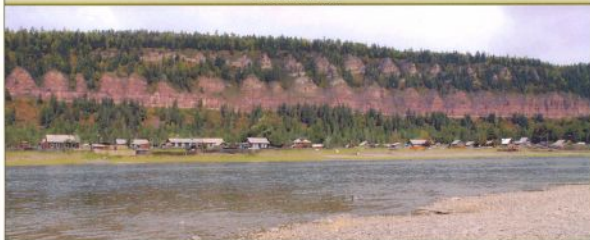

6. Kauburēlis, stovi pašvītis, nedidēlis medinis mēlyna spalva dažāts krāšus.

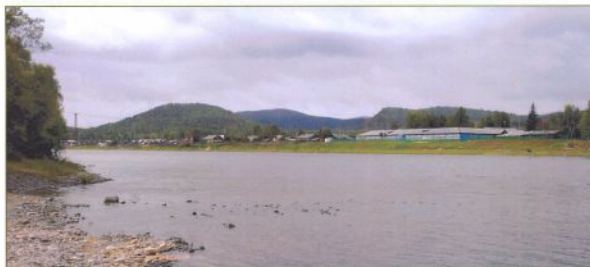
7. Kauburēlis apaugus zolēmīs.

ŠAMANKA

Šamankos gyvenvietė yra Sajonų priekalniuose, prie Irkuto ir Šamankos upių santakos.

1948 m. į Šamanką iš Žemaitijos, daugiausiai iš Kretingos, Skuodo miestų, Mosėdžio ir Palangos atitremta apie 500 Lietuvos gyventojų-ūkininkų, mokytojų, valdininkų, šeimos su mažais vaikais ir nedarbingais šeimų nariais buvo paliktos Šamankoje. Kiti sunkvežimiais nugabenti Šamankos upę aukštyn. Kai kurie buvo apgyvendinti keliuose miško kirtėjų barakuose už penkių kilometrų, vadinamajame 5-ajame Kilometre. Dauguma nuvežta už devynių kilometrų į Kuitūno upelio slėnį į 9-ąjį kilometrą ir išlaipinti tiesiog miške. Tremtiniai statėsi barakus ir nedidelius namelius. 9-ajame Kilometre gyveno vien lietuviai, 5-ojo ir 9-ojo kilometrų tremtiniai kirtė mišką, vežė rąstus ir krove į rietuves ant Irkuto upės kranto. Šamankoje gyvenantys tremtiniai rišo iš jų sielius ir pavasarį, patvinus upę, plukdė į Irkutską. Kai kurie tremtiniai dirbo statybose, rinko sakus. Šamankoje buvo miško pramonės ūkio kontora, miško plukdymo skyrius, aštuonmetė mokykla, ligoninė, vaikų darželis, parduotuvė, klubas, pirtis. Buvo ištremta mokytojų Bortkevičių šeima, (sūnus Algimantas Bortkevičius vėliau tapo gydytoju), Valatkų šeima, sūnus Rimvydas Valatka (vėliau žurnalistas ir 1990-1992 metais Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos deputatas). Tremtiniais išvykus, 5-asis ir 9-asis kilometrai sunyko.

Šamanka ir dabar tebėra. Gyvenvietėje gyvena trys lietuviai, tačiau ne visus teko mums rasti namuose. Popova Aldona gyvena *Jubilcinaja gatvėje Nr.7*. Anusaitė Petrė taip pat gyvena Jubilcinaja gatvėje bet mes jų neradome. Sutikome ir pasikalbėjome su lietuviu Barieta Pranu, Prano. Prano brolis, Barieta Edvardas, 2000 m. mirė. Barieta Pranas gimęs 1930 m. Išvežė jį 1947 m. iš Kretingos į Vorkutos lagerį, o 1948 m. tėvus ir brolių atvežė į Šamankos kaimą. Sesuo buvo ištekėjusi, todėl liko Lietuvoje. Barieta Pranas Vorkutos lageryje statė „TEC-2“, buvo jis ir Mordovijos lageryje. Nuo 1954 m.

Pranas su šeima gyvena Šamankoje.

Adresas: Irkutsko r., Šamanka, Lietuvos g. 11., tel. 77430

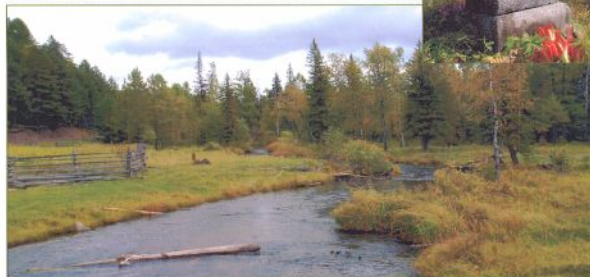
1971 m. potvynio metu buvo nuplautos senosios kapinės, kuriose buvo palaidoti lietuviai. Dabar Irkutės upės pakrantėje likę keli betoniniai antkapiai ir paminklų dalys. Senųjų kapinių koordinatės:

N 52°03'42" E 103°49'12,7"

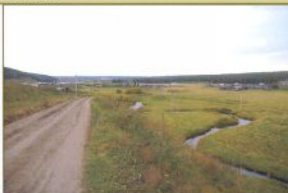
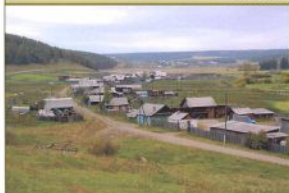
N 52°04'38,9" E 103°48'27,9"

Dabar už 1 km nuo Šamankos gyvenvietės, šiaurės pusėje yra naujos kapinės. Kai potvynio metu vanduo pradėjo plauti kapus, gyventojai graibė palaikus su karštais ir be jų, ir laidojo bendroje duobėje naujosios kapinės. Čia yra atkeltas vienas paminklas (be viršutinės dalies), kuris ir įamžina bendrą kapą.

GOROCHOVAS

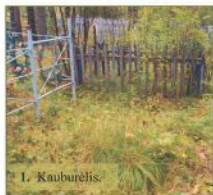
Kaimas, esantis Irkutsko srityje, apie 62 kilometrai į šiaurę nuo Irkutsko, prie Balčėjus upės, (Angaros dešinysis intakas). 1949 m. iš Lietuvos atitremtos 6 šeimos 22 žmonės. Gorochovas buvo nemažas kaimas, jame buvo paštas, ligoninė, ambulatorija, septynmetė mokykla, mašinų ir traktorių stotis. Tremtiniai dirbo žemės ūkio darbus.

Gorochovo kapinės yra ant kalvos, miške. Lietuviai čia buvo laidojami ir iš Barujo ir Sanguto kaimų. Išliko tik keli kapeliai, kurių koordinatės yra šios:

N 52° 48' 39,9" E 104° 01' 19,5".

Gorochovo kaimo kapinės

1. Kauburelis.

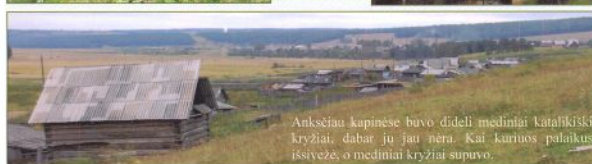
2. Sunkiai įžiūrimas kauburelis, aptvertas medine tvorele, kuri buvo dažyta mėlyna spalva, dabar tvorelė aplūžusi. Tvorelės gale stovi, iš medinių kuolelių sukalta, kryželis, ant jo metalinė lentelė su užrašu.

3-4. Lenkų kapai.

5. Kauburelis apaugęs žolemis ir samanomis. Tvorelė medinė, apgrūvusi, ant kapo nuvirtusi eglė. Tvorelės kampe ant buvusio, iš kuolelių sukalto kryžiaus, juoda spalva dažyta lentelė su užrašu.

Anksčiau kapinėse buvo dideli mediniai katalikiški kryžiai, dabar jų jau nėra. Kai kariuos palaikus išsivežė, o mediniai kryžiai supuvo.

SAIGUTAI

Saigutai yra apie 70 kilometrų į šiaurę nuo Irkutsko. Saigutais buvo vadinami keturi taigoje išsimėtę buriatų kaimai Paramonovka - joje buvo kolūkio valdyba. Kužyras, Talkisajus ir Nižnij Ketskias. Atstumas tarp jų 10 - 20 kilometrų. 1949 m. į Saigutas iš dabartinių Vilniaus ir Širvintų rajonų atitremtos 22 lietuvių ir lenkų šeimos. Į Paramonovką 9 šeimos, į Kužyrą - 11 šeimų, į Talkisajų - 2 šeimos. Tremtiniai dirbo lauko darbus. Dirbama žemė buvo už 10 - 20 kilometrų nuo kaimų, ten žmonės visą vasarą ir gyvendavo. Pastatė fermas, grūdų džiovyklą, daug gyvenamųjų namų, suremontavo malūną. Žiemą tremtiniai kirtė mišką. Atlyginimo beveik negaudavo, gyveno labai vargingai, todėl badavo ir sirgo. Vėliau kai kurios šeimos išsikėlė gyventi pas savo giminaičius, ištremtus į kitas vietas. 1956 m. trylika Lietuvos tremtinių išvyko į Lenkiją, kiti į Lietuvą. Jiems išvykus vietinis jaunimas išsikėlė į miestus.

Saigutų kaime kalbėjomės su Širejeva Liubov Aleksejevna. Jos vyras buvo lenkas, dabar jau miręs. Ji mums papasakojo apie, anksčiau gyvenusius, lietuvius, juos gyrė, kad buvo labai darbštūs, draugiški, geri žmonės. Saigutai anksčiau vadinosi (Paramonovka).

Saigutų kapinėse išlikusių lietuviškų kapų neradome.

BYKOVAS

Kaimas Irkutsko srities pietuose, Irkutsko (buvęs Kirovo) rajone, apie 20 kilometrų į šiaurės rytus nuo Angarsko, kokiškio centrinė gyvenvietė. 1949 m. į Bykovą iš buvusios Ukmergės apskritys atitremti 35 žmonės, daugiausiai ūkininkų šeimos. Bykovas buvo nemažas kaimas - apie 100 sodybų, pastatytų abipus kelio. Tremtiniai buvo apgyvendinti tuščiuose namuose po kelias šeimas. Po kelerių metų kai kurios šeimos apsigyveno atskirai. Jie dirbo laukuose, šienavo, prižiūrėjo gyvulius. 1958 m. pradėjo grįžti į Lietuvą.

Dabar Bykovas, tai nykstantis kaimas, lietuvių jau seniai nėra, kapinėse išlikusių lietuvių kapų neradome.

OLONKAI

Gyvenvietė yra Irkutsko srityje, Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje, Bochano rajone, apie 30 kilometrų į pietryčius nuo Bochano, Angaros dešiniajame krante. Angara ties Olonkais plati, joje – kelios salos.

1949 m. pavasarį į Olonkus iš dabartinių Joniškio, Moletų, Utenos, Ukmergės, Anykščių, Panevėžio rajonų, Vilniaus miesto atitremtos 35 šeimos, daugiausiai lietuviai. Buvo kelios lenkų ir dvi žydų šeimos. Vietiniai gyventojai daugiausiai buvo rusai, buvo daug įvairių tautybių tremtinių: ukrainiečių, žydų, Pavolgio vokiečių ir kitų, iš viso - apie 2000 žmonių.

Jie dirbo daugiausiai lauko darbus, gyvulių fermose, statybose, pramkombine. Žiemą - miškuose, kirto medžius, rinko sakus. 1958 m. Lietuvos tremtiniai pradėjo grįžti į Lietuvą. 1990 m. kai kurių tremtinių palaikai parvežti į Lietuvą.

Pirmas kapas yra: N 52° 54'45" - E 103° 41'33,6", kauburėlis aptvertas metaline tvorele. Stovi iš metalo konstrukcijų suvirintas kryželis su juoda lentele ant kurios užrašas.

Kiti trys kapai kurių koordinatės: N 52° 54'45,1" - E 103° 41'35,9". Visi trys kapai turi vieną betoninį antkapį, ir yra pastatytas juodo akmens nedidelis paminklas su užrašu. Matyt yra buvęs kryželis, bet dabar jis nuplėštas. Kapai aptverti metaline tvorele. Antkapis ir tvorele yra seni, o paminklas matyt pastatytas pastaraisiais dešimtmečiais.

Olonkai gyvenvietė labai didelė, tai ir kapinės labai didelės. Radome tik kelis lietuviškus kapus:

MAISKIS

Kaimas Maiskis yra Irkutsko srityje, Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje. Osos rajonas apie 4 kilometrus į šiaurės vakarus nuo Osos gyvenvietės. Osos upės (Angaros dešinysis intakas), kairiajame krante.

1949 m. iš dabartinio Rokiškio rajono atitremtos 8 šeimos, daugiausiai ūkininkai. Lietuviai buvo apgyvendinti tuščiose, apleistose trobose, po kelias šeimas. Jie statė hidroelektrinę, vėliau dirbo kolūkyje. Kelios šeimos po poros metų persikėlė į Osą. Tremtyje gimė 8 vaikai. Per 3 - 4 metus ūkis susitvėrė, lietuviai nusipirko ir pasistatė atskirus namus. 1957 metais jie pradėjo grįžti į Lietuvą.

Dabar Maiskio gyvenvietės kapinėse, seniau palaidotų lietuvių kapų neradome. Mūsų turimais duomenimis, Maiskio kapinėse buvo tik du palaidoti, todėl ir neišliko. Kapinaičių viduryje yra keli seni kapai be atpažinimo ženklų. Radome tris kapus, kurie buvo perkelti iš Osos gyvenvietės kapinių. Šie trys kapeliai, kurie yra perkelti, dabar yra: N 53° 24' 39,6" E 103° 47' 57,6"

ABRAMOVKA

Abramovkos gyvenvietėje radome gyvenančią vieną lietuvę Šitas (Mašalaite) Gelę, gimus 1949 m., Biržų rajone, Šakarnių kaime. Atvežė tėvus ir penkis vaikus į Abramovką. Kai juos atvežė, buvo Kuibysėvo kolūkis. Čia ūkio darbus. Iš viso buvo kolūkyje. Gelės tėvai numirė, kapinėse. Vienas brolis Jonas

žmonės dirbo žemės šešios šeimos šiame palaidoti Maiskio Mašalas gyvena Irkutske, kitas jau yra miręs. Viena sesuo prie Maskvos, kita Krasnojarske. Iš Abramovkos žmonės laidojo Maiskio kapinėse. Gelė su vyru anksčiau gyveno

Tomsko srityje prie Kolpaševo, Kapalovkos kaime. Daugiau lietuvių nei Maiski, nei Abramovkoje nėra.

Adresas: Irkuto sr., Abramovka, Centralnoje g.

OSA

Osa - rajono ir kolūkio centras. Gyvenvietė yra Irkuto srityje Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje, apie 25 kilometrai į šiaurę nuo Bochano, Osos (Angaros dešinysis intakas) kairiajame krante.

1950 metais į Osą iš aplinkinių kaimų buvo atkelta apie 20 lietuvių šeimų, atitremtų 1949 metais iš Lietuvos. Ešelonas suformuotas Rokiškyje. Tuo metu Osa buvo nedidelė gyvenvietė, kurioje gyveno rusai ir buriatai. Joje buvo kelios gatvės, neveikianti cerkvė, turgus, poliklinika, ligoninė, mokykla, kelios parduotuvės. Dauguma lietuvių dirbo kolūkyje, žemės ūkio darbus, kiti - kirtimo mišką. Dauguma jų įsitaisė daržus, gyvulių, baigiantis tremčiai, pasistatė namelius. 1958 m. buvo visiems leista grįžti į Lietuvą. Keli žmonės liko gyventi Osoje. Dabar gyvenvietė išaugusi.

Osos gyvenvietėje sutikome du gyvenančius lietuvius: tai Alekna Albertas, Stanislovo, ir Valentukevičiūtė Adelė, Kazio.

Alekna Albertas, Stanislovo gimė 1937 m., Išvežė iš Mažeikių rajono, Poviliškių kaimo. Mama ir keturis vaikus atvežė į Bur.Jangutų kaimą. Tėvas buvo pasodintas lageryje Komijoje. 1956 m. kai tėvas grįžo iš lagerio, jie persikėlė gyventi į Osą. Iš viso buvo trys broliai ir sesuo. Vienas brolis yra jau miręs ir palaidotas Osos naujosiose kapinėse. Kitas brolis gyvena Irkutске, sesuo gyvena Sibiro Usoleje. Albertas visą gyvenimą dirbo vairuotoju, gyveno vargingai, užaugęs apsišvedė. Lietuvoje namų nebebuvu, nebuvo kur grįžti, taip ir liko gyventi Sibire, Osos gyvenvietėje. Albertas turi du sūnus ir vieną dukrą. Lietuvoje yra giminių dar ir dabar. Duktė Lena gyvena: *Irkutskas, Baikalskaja g. 163-8, o* abu sūnūs su šeimomis gyvena Osos gyvenvietėje šalia tėvų.

Alberto Alekno adresas: *Irkutsko sr., gyv. Osa, Sverdlovo g. 95-2, tel. 31326*

Valentukevičiūtė Adelė, Kazio, gimusi 1934 m., Varėnos r., Kabelių kaimė. Jos vyras Švelnys Kazys, Juozo gimęs 1959 m. (Švelnio Kazio mes neradome namuose, todėl negalėjome pasikalbėti, jis taip pat buvo išvežtas į Irkutsko sritį). Adelė atvažiavo pati į Kazachstaną.

Adelės adresas: *Irkutsko sr., gyv. Osa, Sverdlovo g. 81-2.*

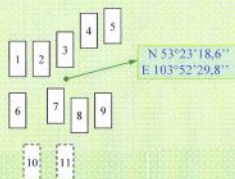

Kapinėse buvo 12 lietuvių kapų. Senosios kapinės yra Osos gyvenvietės centre.

Osos gyvenvietės kapinės

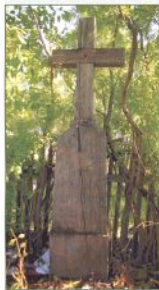
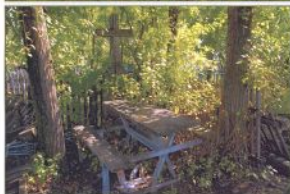
Š ←

1. Kauburelis, apaugęs žole ir mažais krūmais. Medinė tvorelė išlūžusi, kryžius medinis nuyritęs ant tvorelės. Ant kapo daug šiukšlių.

2. Stovi medinis kryžius su išraižytu užrašu, kauburelio vietoje - šiukšlės, stovi stalas. (Mes stala išnešėme, iškirtome medelius).

3. Kauburelis, ant jo supuvusios tvorelės likučiai, šalia - guli medinis aptrėšęs kryžius. Auga krūmai.

4. Kauburėlis apvertas metaline tvorele, stovi pasvires ant postamento betoninis kryžius. Ant kapo auga dideli krūmai.

5. Kauburėlis apvertas metaline tvorele, ant kapo auga krūmai, stovi betoninis paminklas su užrašu.

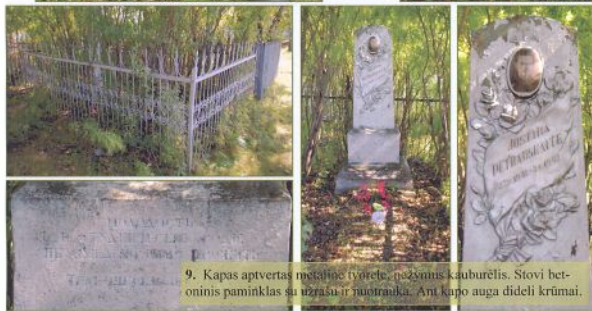
6. Kauburėlis, apaugęs krūmais, kapas buvęs apvertas medine tvorele, kuri dabar jau sutręšusi, sugriuvusi. Stovi medinis kryžius su užrašu, ant kapo auga keturi beržai ir maumedis.

7. Kauburėlis, aplinkui - šiukšlės. Nuvirtusi medinio kryžiaus apatinė dalis, ant kurio metalinė lentelė su sunkiai įskaitomu užrašu. Prie kauburėlio auga sena drebulė.

8. Kauburėlis, šalia nuvirtęs, iš metalo konstrukcijų suvirintas, metalinis kryžius.

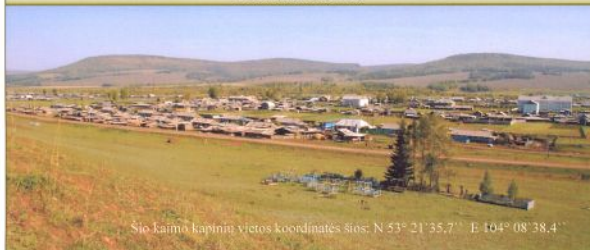
9. Kapas aptvertas metaline tvorele, nežymūs kauburėliai. Stovi betoninis paminklas su užrašu ir nuotrauka. Ant kapo auga dideli krūmai.

10-11. Nežymūs kauburėliai.

Šioje lietuviškų kapelių vietoje metosi aptęrusių kryžių likučiai ir šiukšlės. Po kapinės vaikšto naminiai gyvuliai ir teršia...

BUR. JANGUTAS

Sio kaimo kapinių vietos koordinatės šios: N 53° 21' 35,7'' E 104° 08' 38,4''

Bur. Janguto kaimo kapinės

5

1 2 3 4

N 53°21'35,7''
E 103°08'38,4''

1-2. Kauburėlio nematyti, medinė tvorėlė buvo bendra, dabar jau nugriuvusi. Kryžiai mediniai, vienas kryžius nuvirtęs, kitas dar stovi.

3. Kauburelio nematyti, kapas, aptvertas medine tvorele. Stovi medinis kryžius su užrašu.

4. Kauburelio nematyti, kapas buvo aptvertas medine tvorele, dabar likusi tik jos dalis. Stovi medinis pasviręs kryžius su užrašu.

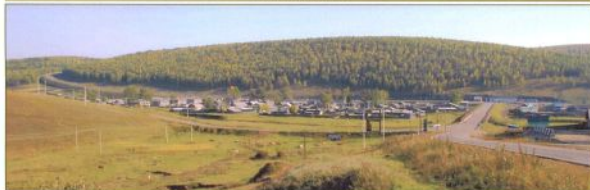

5. Naujas kapas, aptvertas metaline tvorele, rusiškas paminklas su nuotrauka ir užrašu. Šio kapo koordinatės šios:

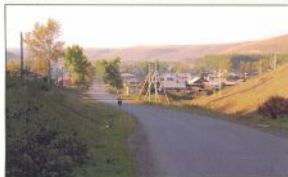
N 53° 21' 36,7" E 104° 08' 39,0"

BOCHANAS

Bochanas - rajono centras yra apie 45 km. į rytus nuo Čeremchovo, Idos (Angaros dešinysis intakas) kairiajame krante. 1949 m. į Bochaną iš dabartinių Šiaulių, Mažeikių, Rokiškio, Panevėžio, Akmenės rajonų atitremta 37 šeimos, 113 žmonių. Tuo metu Bochane gyveno apie 3000 gyventojų.

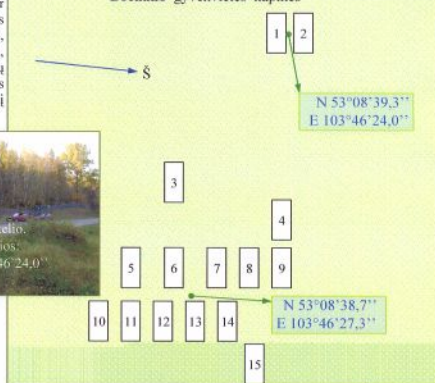
Be lietuvių buvo tremtinių estų, latvių, lenkų, ukrainiečių, Pavolgio vokiečių, Krymo totorių. Lietuviai

eidavo į taigą kirsti miško, ruošė malkas ir kurą – medines trinkelės traktoriams, sunkvežimiams kūrenti, dirbo siuvykloje, stalių dirbtuvėse. 1958 m. jiems buvo leista grįžti į Lietuvą.

Kapinės yra miške, prie kelio.
Kapinių koordinatės yra šios:
N 53° 08' 39,3" E 103° 46' 24,0"
Radosi 15 kapelių.

Bochano gyvenvietės kapinės

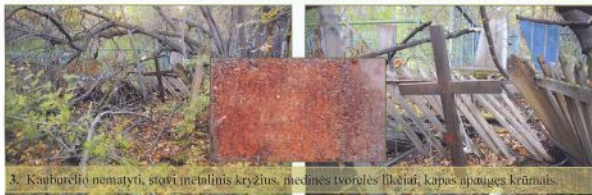

1. Kauburėlis apžėlęs žole, kapas aptvertas medine tvorele, kurios vienas šonas nugriuvęs. Stovi iš profiliuoto metalo suvirintas kryžius su lentele ir užrašu. Ant kapo auga beržai.

2. Kauburėlis apžėlęs žole, stovi pasviręs metalinis kryžius suvirintas iš metalo (švelerio) konstrukcijų. Kapas aptvertas medine tvorele.

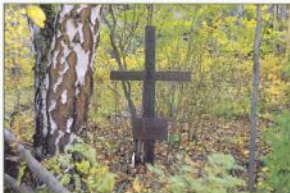
3. Kauburėlio nematyti, stovi metalinis kryžius, medinės tvoros lėkėiai, kapas apaugęs krūmais.

4. Kapas aptvertas metaline tvorele, stovi iš metalo vamzdžių suvirintas kryželis.

5. Stovi metalinis kryžius, tvorelė supuvusi užgriuvusi ant kapo.

6. Metalinis kryžius su metaline lentele, tvorelės jau nėra.

7. Kauburelio nematyti, kapelis būties aptvertas medine tvorele, dabar ji nugriuvusi.

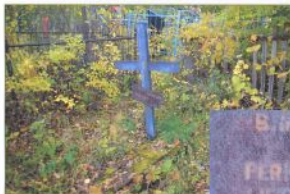
9. Betoninis antkapis, kapas aptvertas metaline tvorele; stovi metalinis kryžius su lentele. Ant kapo auga dideli krūmai.

8. Kauburelis apaugęs dideliais krūmais, tvorelės likučiai, prie tvorelės stovi metalinis kryželis.

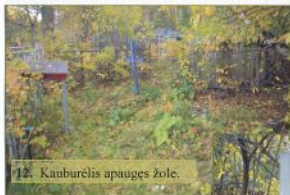

10. Kauburėlio nematyti, stovi metalinis kryžius, aptverta metaline tvorele.

11. Betoninis antkapis apaugęs samanomis, stovi mėlyna spalva dažytas metalinis kryžius, su metaline lentele ir užrašu.

12. Kauburėlis apaugęs žole.

13. Stovi mėlyna spalva dažytas metalinis kryžius su lentele ir užrašu.

14. Kauburėlis, likusi kryžiaus dalis be vienos kryžmės. Šalia gulėjo (pakėlėme) metalinis kryžius.

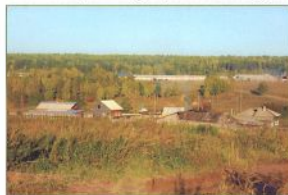

15. Kauburėlio nematyti, auga dideli krūmai, stovi metalinis kryžius su lentelė be užrašo. Kapas aptvirtas medine tvorele.

ZACHAROVSKAJA

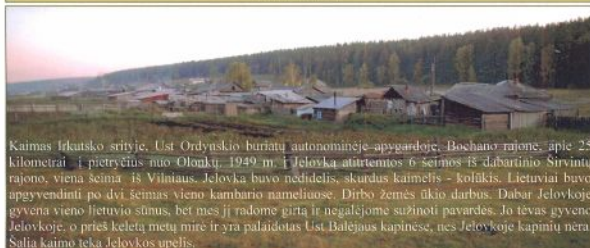
Zacharovskaja kaimas yra apie 10 kilometrų į šiaurę nuo Olonkų. Priklausė Olonkų kolūkiui.

1949 m. į Zacharovskaja iš įvairių Lietuvos vietų atitremta 11 žmonių. Be lietuvių, čia buvo ir rusų, atvažiavusių 1951 m. iš Tambovo sritys ir Ukrainos. Visi jie dirbo lauko darbus, ganė ir prižiūrėjo gyvulius. 1950 m. vasarą keli žmonės buvo perkelti į Olonkus, kiti išvyko pas ištremtas šeimas, kurios buvo kitose vietose. Zacharovskoje liko dvi lietuvių šeimos.

Zacharovskaja kaime kapinių dabar nėra. Lietuviai jau seniai negyvena, išmirė arba išvyko.

JELOVKA

Kaimas Irkutsko srityje, Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje, Bocharo rajone, apie 25 kilometrų į pietryčius nuo Olonkų. 1949 m. į Jelovką atitremtos 6 šeimos iš dabartinio Sirvintų rajono, viena šeima iš Vilniaus. Jelovka buvo nedidelis, skurdus kaimelis - kolūkis. Lietuviai buvo apgyvendinti po dvi šeimas vieno kambario nameliuose. Dirbo žemės ūkio darbus. Dabar Jelovkoje gyvena vieno lietuvių sūnus, bet mes jį radome girtą ir negalėjome sužinoti pavardės. Jo tėvas gyveno Jelovkoje, o prieš keletą metų mirė ir yra palaidotas Ust Balėjaus kapinėse, nes Jelovkoje kapinių nėra. Šalia kaimo teka Jelovkos upelis.

UST BALĖJUS

Kaimas Irkutsko srityje, Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje, Bocharo rajone, apie 30 kilometrų į pietryčius nuo Olonkų, Angaros ir Balėjaus dešiniąjame krante. 1949 metais į Ust Balėjų atitremtos 7 šeimos, 22 žmonės iš Vilniaus ir dabartinio Sirvintų rajono. Tai buvo ūkininkai, studentai, tarnautojai. Vietiniai gyventojai rusai, gyveno labai skurdžiai. Jų buvo apie 40 šeimų. Lietuvos tremtiniai dirbo įvairius darbus Ust Balėjaus kolūkyje.

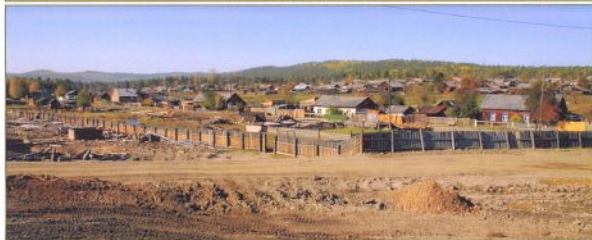
Dabar Ust Balėjus nykstantis kaimas, yra keli nauji namai, matyt miesto gyventojai statosi vasarnamius. Kapinės yra ant kalvelės, bet lietuviškų kryžių ir senų kapų neradome. Yra gal tik vienas kitas plaidotas lietuvis iš gretimų kaimų paskutiniaisiais dešimtmečiais.

CHUDIAKOVAS

Kaimė likęs viešas kitas senas namas, dabar naujų vasarnamių gyvenvietė. Kaimo kapinėse lietuviškų kapelių neradome. Yra kaubūneliai, tvorėlis tik užuot, ir keletas senų vokiškų kapų.

GORIAČYJ KLIŪČ

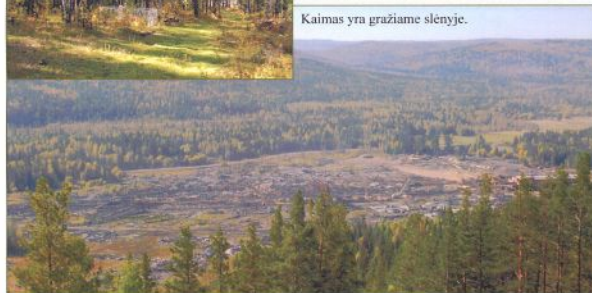

Tai miško kirtėjų gyvenvietė Irkutsko srityje, esanti už 55 kilometrų į rytus nuo Irkutsko, kuri priklausė Užakovo miško pramonės ūkiui. 1948 m. iš dabartinių Klaipėdos ir Kretingos rajonų atitremta apie 60 ūkininkų šeimų, apie 200 žmonių. Čia gyveno Pavolgio vokiečių tremtiniai. Visi jie kirtio mišką, gabeno rąstus prie Angaros, pavasarį ir vasarą plukdė į Irkutską. Iki 1958 m. lietuviai grįžo į Lietuvą. Gyvenvietėje buvo atskiros lietuvių tremtinių kapinės. Apie 1989 m. dviejų ten palaidotų žmonių palaikai parvežti į Lietuvą.

Dabar Goriačyj Kliuč kaimo kapinėse lietuviškų kapų jau neradome. Matosi tik kauburėliai ir senų supuvusių tvorelių likčiai. Čia yra senosios kapinės, o naujos pradėtos 6-ame dešimtmetyje.

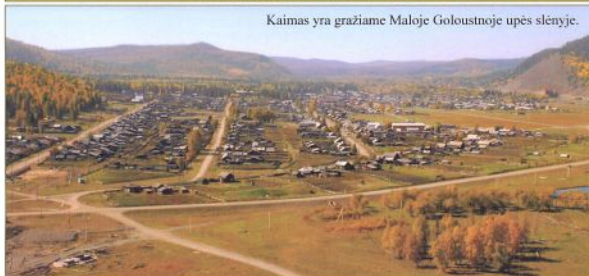
Kaimas yra gražiame slėnyje.

MALOJE GOLOUSTNOJE

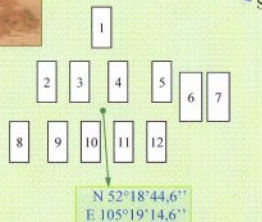
Kaimas yra gražiame Maloje Goloustnoje upės slėnyje.

Miško kirtėjų gyvenvietė Irkutsko (buvęs Sliudenkos) rajone. Apie 60 km į šiaurės rytus nuo Bolšaja Rečkos gyvenvietės, Primorės kalnuose, prie Goloustnojos upės. Tai senas buriatų kaimas, priklausęs kolūkiui, kurio valdyba buvo Bolšoje Goloustnojos kaime, esančiame maždaug už 30 km. ant Baikalo kranto, 1956 metais panaikinus Bolšaja Rečkos miško pramonės ūkį, naujojo ūkio centras įsikūrė Maloje Goloustnoje. Tais metais iš Bolšaja Rečka miško pramonės ūkiui priklausiusių kirtaviečių: Bolšaja Rečkos, Malyskino, Čeremsankos, Alatajaus, Charkatajaus ir kitų buvo atvežta daug miško kirtėjų. Daugiausiai buvo lietuviai. Maloje Goloustnoje smarkiai išaugo. Ant upės kranto buvo pastatyta miško plukdymo kontora. Mediena buvo plukdoma į Baikalą. Lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą apie 1957 – uosius metus. Dabar Maloje Goloustnoje gyvenvietėje lietuvių nebegyvena.

Maloje Goloustnoje gyvenvietės kapinės

Kapinėse radome lietuviškų kapelių.

Keliukas

1. Iduba, tvorėlė medinė, sukrypusi, stovi medinis kryžius.

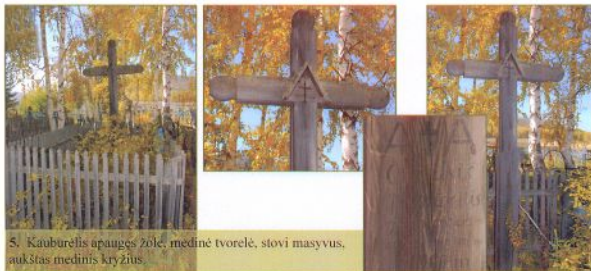
2. Mažas kauburėlis, stovi mažas kryželis be kryžmės. Tvorėlė medinė, vieno tvorėlės kasto jau nėra. Ant kapo auga berzelis.

3. Iduba, kapas aptvertas medine tvorele, ant kapo guli medinis kryžius.

4. Nežymus kauburėlis, tvorėlė išlūžusi, gale tvorėlės guli atremtas medinis kryžius.

5. Kauburelis apaugęs žole, medinė tvorelė, stovi masyvus, aukštas medinis kryžius.

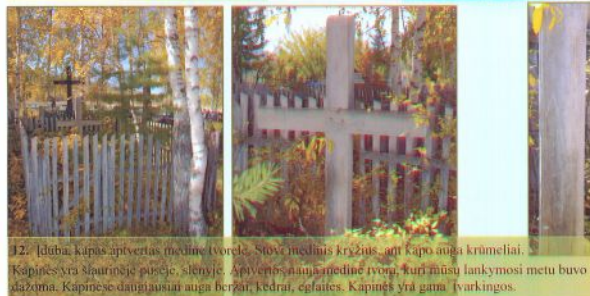
6-7. Abu kapai nauji, aptverti metaline tvorele. Stovi masyvus ir aukštas medinis, kryžius, antkapis iš betoninių plytelių, sutvirtintas metaliniu kampučiu. Antras kapas supiltas visai naujai, antkapis sukaltas iš medinių lentų. Stovi nedidelis, betoninis paminklas.

8. Įduba, aptverta medine tvorele, stovi masyvus medinis kryžius ant jo prikaltu medine lentele su užrašu.

9,10,11. Visi trys kapai aptverti bendra metaline tvorele. Kaubureliai apaugę žolėmis, bendras, apmūrytas, atkapis. Stovi trys metaliniai kryžiai, ant jų metalinės lentelės su užrašais. Ant kapo auga beržas ir jaunas kedras.

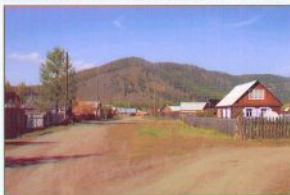

KAČERGATAS

Tai gyvenvietė, esanti maždaug už 45 km. nuo Bolšaja Rečkos, prie Goloustnojos upės, Irkutsko rajone (buvęs Sliudiankos rajonas). Tai senas buriatų kaimas taigoje. Caro laikais jo gyventojai medžiojo, kirtio ir plukdė mišką pardavimui ir dirbo žemę. Sovietų valdžios metais priklausė kolūkiui, vėliau 1947-1953 metais miško chemijos ūkiui.

1947 metais buvo įkurti dar du miško chemijos punktai: Sólnečiočnoje, apie 5 kilometrų į vakarus nuo Maloje Goloustnoje ir Verchnij Kačergatas, už 8 km į vakarus nuo Kačergato.

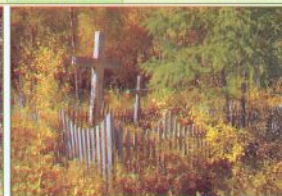
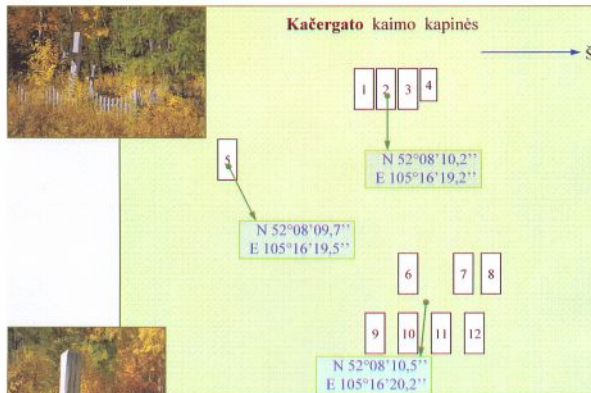
Į juos nuo 1949 metų būdavo vežami tremtiniai iš estijos, vakarų Ukrainos, o vėliau ir iš Lietuvos. Kai kurie tremtiniai buvo perkelti iš aplinkinių miško kirtaviečių: Bolšaja Rečkos, Charkatajaus ir kitų. Atvykdavo ir baumes atlikusių kalinių. Kiti buvo vežami iš Lietuvos. Visi jie rinko sėklus, statė barakus ir namus. Nuo 1953 metų iki 1956 priklausė Bolšaja Rečkos miško pramonės ūkiui. Tada buvo atkelta apie 150 žmonių iš Malyskino, Charkatajaus, Alatajaus, Bolšaja Rečkos ir kitų miško kirtimo punktų. Aplink Kačergatą buvo kertamas miškas ir Goloustnojos upę plukdomas į Baikalo ežerą. 1956 metais miško pramonės ūkio centras buvo perkeltas į Maloje Goloustnoje kaimą. 1957 metais lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą. Dabar gyvenvietėje likęs vienas kitas senas namelis. Šiuo metu čia labai daug privačių naujų namų, poilsio bazių.

Kapinės yra gyvenvietės pakraštyje, kalno papėdėje. Kapinėse buvo palaidota nemažai lietuvių. Kai kurių palaikai po 1990 metų parvežti į Lietuvą.

Kačergato kaimo kapinės

1,2,3. (1-2) jūros, stovi mediniai kryžiai, pirmas 3 m. aukščio, o antras - 2 m. aukščio. 3 - čias nežymus kauburėlis, kryžius nuvirtęs. Visi trys kryžiai ir bendra tvorelė dažyti šviesiai mėlsva spalva.

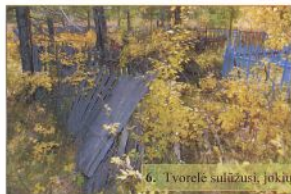
4. Medinė tvorelė priglausta prie 1-5 kapų tvorelės. Mazas kryželis ir tvorelė sukrypusi.

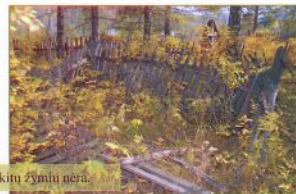
5. Nedidelis kapelis, antkapis sukaltas iš lentų. Stovi metalinis kryželis su lentele ir užrašu. Kapas aptvertas metaline tvorele, auga berželis.

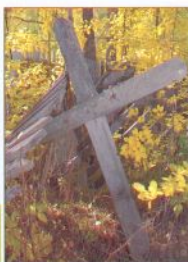

6. Tvorelė sulūžusi, jokių kitų žymių nėra.

7. Įduba, tvorelė sulūžusi nedidelis medinis kryželis, pakryęs ant tvorelės.

8. Tvorelė sulūžusi; medinis, apipuvęs kryželis, atremtas į tvorelės gailą. Auga beržas ir kiti medžiai.

9. Kauburelio nematyti, tvorelė sulūžusi, kapo viduryje stovi medinis kryželis. Auga pušis.

10. Kauburelis apaugęs žolėmis.

11. Įduba, kapas aptvertas medine tvorele. Ant tvorelės guli masyvus, medinis, apie 4 m. aukšto kryžius be kryžmės, kryžmės dalys šalia tvorelės.

12. Įduba, medinė tvorele, vienas jos galas pasviręs. Ant tvorelės guli medinis kryžius be kryžmės. Ant kapo auga trys maumedžiai.

BOLŠOJE GOLOUSTNOJE

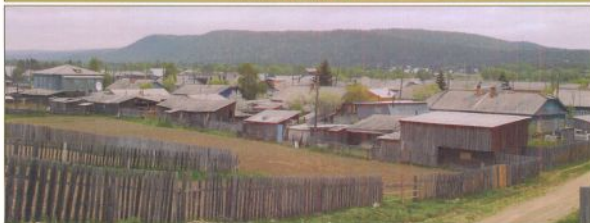
Bolšoje Goloustnoje kaimo kapinėse, lietuviškų kapų neradome. Mirusieji buvo laidojami gretimų kaimų kapinėse. Kaimė radome gyvenančią vieną lietuvę - Gūdajavą (Pečiulytę) Gražiną. Ji gimusi 1946 m. Ukmergės rajone. 1948 metais tėvus ir keturis vaikus išvežė iš Ukmergės rajono, Antakalnio kaimo. Pirmiausiai atvežė į Charakatajauš gyvenvietę, vėliau gyveno Kačergate. Jos tėvai, brolis ir seserys išvyko gyventi į Lietuvą, Panevėžio miestą. 1972-1976 metais tėvai mirė, palaidoti Ukmergėje. Seserys gyvena Panevėžyje, brolis gyvena Kaune.

Gražina ištekėjo, sukūrė šeimą ir pasilikto gyventi Kačergate. Vėliau jų šeima persikėlė gyventi iš Kačergatų į Bolšoje Goloustnoje, kur iki šiol ir gyvena.

BOLŠAJA REČKA

Tai gyvenvietė Irkutsko srityje apie 50 kilometrų į pietryčius nuo Irkutsko. Primorės kalgabūrio priekalniuose, prie Angaros ir Bolšaja Rečkos upių santakos. 1945-1956 m. buvo Bolšaja Rečkos miško pramonės ūkio centras. Iki karo priklausė Talcų miškų ūkio kontorai. 1945-1947 m. čia mišką kirtio karo belaisviai japonai, jie ir pastatė barakus daugelyje Bolšaja Rečkos miško kirtimo punktų. 1948 m. į Bolšaja Rečką iš Lietuvos buvo atitremta virš 1000 žmonių iš dabartinių Kretingos, Tauragės, Utenos, Kupiškio, Anykščių ir kitų rajonų. Tai buvo daugiausia ūkininkai, bet buvo nemažai gimnazistų, studentų. Tarp tremtinių buvo Bronislovas Mačernis (vėliau sunkumų kilnotojas), Bronislovas Vainora (1984-1995 m. Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos direktorius). Bolšaja rečkoje buvo palikta apie 250 žmonių, daugiausia šeimos su mažais vaikais ir nedarbingais seimų nariais. Kiti buvo išsiusti gilyn į taigą, į miško kirtėjų gyvenvietes pagal Bolšaja Rečkos upelį – Čeremsanką, Alatajų, Charchatajų, Nižnij Kačergatą ir kitas. Bolšaja Rečka buvo nemaža gyvenvietė, joje gyveno keli tūkstančiai žmonių – įvairių laikų ir tautybių tremtinių. Buvo miško plukdymo įmonė, nedidelė laivų statykla. Kai kurie žmonės dirbo jose, tačiau dauguma darbingų Bolšaja Rečkos gyventojų kirtą miškus Bolšaja Rečkos upelio baseine. Kelių nebuvo. Rastus iš miško prie Angaros išveždavo žiemą ledkeliais specialiomis rogėmis. Lietuviai pirmais metais labai vargo. Jau kitais metais jie ėmė sodintis daržus, išsigijo ožkų, vėliau – karvių, kiaulių. Jie kartu šveždavo šventes, buvo pastatę lietuvišką vaidinimą, už visa tai keli žmonės buvo suimti ir nuteisti. Vėliau buvo įkurtas pučiamųjų orkestras (vadovas Aleksandras Papreckis), kurį sudarė muzikantai lietuviai ir vienas estas.

Vaikai lankė septynmetę rusų mokyklą, vėliau mokėsi Irkutsko specialiosiose ir aukštesiose mokyklose.

Iškirtus miškus Bofšaja Reekos upelio baseine, tremtiniai buvo perkelti į miško kirtavietes, esančias Goloustnojės upės slėnyje. Pastatius Irkutsko hidroelektrinę 1956 m. Bofšaja Rečka dalinai buvo užtvindyta, kapinės sunaikintos. Naujoji Bofšaja Reekos gyvenvietė įsikūrė už 4 kilometrų nuo senosios, prie Irkutsko tvėnkimo. 1957-1958 m. dauguma lietuvių grįžo į Lietuvą.

Bofšaja Rečkoje sutikome gyvenančias lietuves: Genovaitė (Trumpaitė) Ivanova, gimusi 1945. Čia atvežta 1948 m. Genovaitė turi seserį Olgą ir brolį Viktorą. Olga ir Viktoras gimė jau Sibire. Lietuvoje gyveno Utenos apskrityje, Kunigiškių kaime. Važiavo daugiau nei mėnesį. Iš Lietuvos buvo atvežta labai daug lietuvių, bet niekas net neskaiciavo kiek jų buvo. Mama Natalija, Povilo dirbo įvairius darbus miškų ūkio katorroje. Jei Genovaitė turėtų pasą, mielai grįžtų aplankyti Lietuvą, bet visam laikui pasilikti nenori. Turi Lietuvoj giminių, anksčiau važiuodavo jų aplankyti. Čia palaidota ir Natalijos senelė ir anūkas Dmitrijus - Genovaitės sūnus. Rodydama nuotraukas Natalija prisiminė kitus lietuvius. Atsiminė, kaip švėsdavo Naujus Metus.

Genovaitės Ivanovos adresas: *Bofšaja Rečka, Furmonovo 13, tel Nr. 145477*

1990 m. kai kurių lietuvių palaikai iš naujosios Bofšaja Reekos kapinių parvežti į Lietuvą.

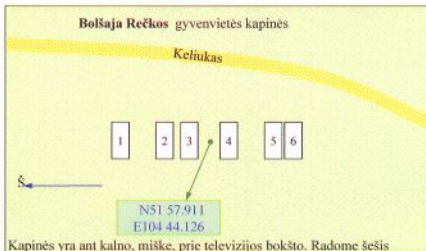

1. Stovi vertikali kryžiaus dalis, kauburelio

4. Didelis kauburelis, stovi medinis, virš 3 m. aukščio, kryžius, papuoštas saulute. Stovi aplūžius tvorele.
(Kryžių atstatė 2006 m. LUOTO eksped. nariai).

Kapinės yra ant kalno, miške, prie televizijos bokšto. Radome šešis lietuviškus kapelius:

2. Kauburelis, ant jo auga medis, tūtelosi tvorelės medžiagos.

3. Kauburelis, ant kurio auga medis, Guli tvorelės medžiagai.

5,6. Du kaubureliai aptverti metaline tvorele; tarp kauburelių maždaug 1 m. aukščio kryžius. Tvorelė ir kryžius dažyti mėlyna.

TALCAI

Talcai, buvęs kaimas Irkutsko srityje apie 40 kilometrų į pietryčius nuo Irkutsko, Primorės kalnagūbrio priekalniuose, prie Angaros ir Talcos upių santakos. 1948 m. iš Irkutsko geležinkelio stoties į Talcos atvežta apie 1300 tremtinių iš Lietuvos. Tai dabartinių Kupiškio, Šakių, Utenos rajonų, ešelonas suformuotas Kupiškioje. Dalis jų buvo apgyvendinta giliau taigoje: buvusios 52 – ojo miško kirtimo kvartalo ir Kordono gyvenvietėse. Darbingi žmonės buvo iš karto nuvaryti toliau į Talcos slėnyje buvusius japonų karo belaisvių barakus ir pradėjo statyti naują – Srednios – gyvenvietę. Likusieji Talcuose buvo apgyvendinti klube, mokykloje, arklidėse. Dar iki šalčių visi jie buvo perkelti į Srednią. Talcuose liko apie 20 šeimų. 1951 m. buvo atvežtos dar kelios šeimos iš Lietuvos, vėliau atsikėlė lietuvių iš aplinkinių kirtaviečių. Veikė stiklo fabrikas. Dauguma tremtinių dirbo miškuose. Invalidai – dirbtuvėse gamino medines dėžutes. Kaime buvo 2 parduotuvės, ligoninė, vaistinė. O vidurinę mokyklą lietuviai vaikai lankė iš Srednios ir kitų miško kirtimo punktų. Pastačius Irkutsko hidroelektrinę 1956 m. Talcai buvo užlieti, tremtiniai buvo iskeldinti kitur daugiausia į naująją Bolšaja Rečką, ten buvo perkelta ir kai kurių lietuvių tremtinių palaikai iš Talcų kapinių.

KORDONAS

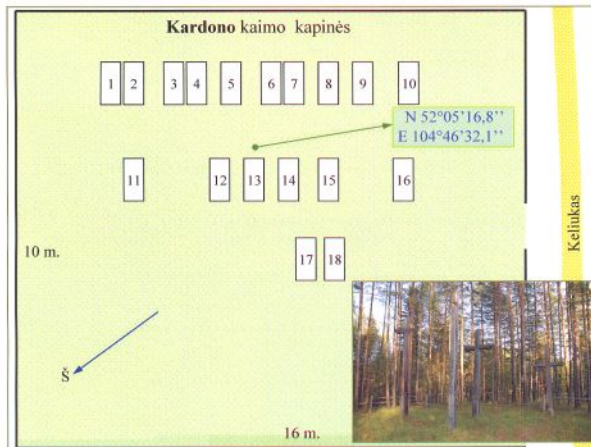
Kordonas - buvusi miško kirtėjų gyvenvietė Irkutsko srityje, apie 40 km. į pietryčius nuo Irkutsko. Priklausė Talcų miško pramonės ūkiui, kurio centras buvo Talcuose.

1948 m. atitremta apie 300 žmonių iš dabartinių Kupiškio, Utenos rajonų. Jie buvo apgyvendinti penkioose dideliuose japonų statytuose barakuose, trijuose vagonėliuose ir vakarų ukrainiečių bei rusų trobelėse. Buvo atidaryta rusiška pradinė mokykla, pastatyta kepykla, pirtis, parduotuvė. Vėliau dalis lietuvių buvo perkelti į senelių namus, kitas miško kirtavietes. 1951 – 1954 m. čia gyveno apie 50 lietuvių šeimų. Tremtiniai nuo 12 iki 75 metų amžiaus dirbo miškuose. Daug jų mirė ypač pirmaisiais tremties metais. Pasibaigus miško darbams ir panaikinus Talcų miško pramonės ūkį 1955 m., žmonės buvo išvežti kirsti miško kitur.

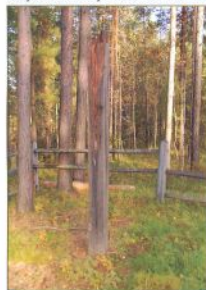
Anksčiau ten buvo tremtinių medkirčių kaimas, kuriame buvo 15-17 gyvenamųjų namų. Dabar jų jau seniai nebėra. Čia gyvena vienintelė egiulių šeima visoje taigoje.

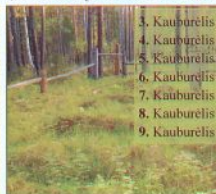

Yra išlikusios kapinės. 1990 m. buvo parvežta palaikų į Lietuvą.

Kardono kapinės yra taigoje, apie 15 kilometrų nuo kelio Irkutskas - Listvianka šalia Talcinkos upelio. Kapinės buvo aptvertos medine tvora, kurios dalis jau išlūžusi. Stovi keli aukšti kryžiai.

1. Įduba.
2. Kauburėlio nematyti,
stovi medinis kryžius be kryžmės.

11. Įduba.

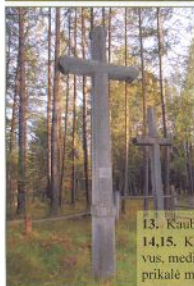
- 3. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 4. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 5. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 6. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 7. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 8. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.
- 9. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.

10. Kauburėlis, stovi medinis kryžius apie 6 m. aukščio.

12. Duobė, stovi apie 6,5 m. aukščio masyvus, medinis kryžius su užrašu.

13. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.

14,15. Kauburėliai apaugę žole ir samanomis, stovi apie 7 m. aukščio masyvus, medinis kryžius. (Prie kryžiaus 2006 m. LHO'io ekspedicijos dalyviai prikėlė metalinę lentelę su užrašu).

17. Duobė, stovi apie 6,5 m. aukščio, medinis kryžius

16. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.

18. Kauburėlis apaugęs žole ir samanomis.

Kapinių tvoros perimetras yra 16 x 10 m.

Kelio nėra, sunku rasti buvusį kaimą ir kapines.

SREDNIA

Srednia, buvusi miško kirtėjų gyvenvietė Irkutsko srityje, apie 45 kilometrai į pietryčius nuo Irkutsko, ir maždaug už 25 kilometrų nuo Talcų gyvenvietės, prie Talcos upelio. Primorės kašnagūbriu priekalniuose. Priklausė Talcų miško pramonės ūkiui. 1945-1947 metais čia kirtė miškus karo

belaisviai japonai. 1948 metų liepos mėnesį 4 – uose, japonų paliktuose, barakuose buvo apgyvendinta lietuvių vyrų, atitremtų iš dabartinių Kupriškio ir Utenos rajonų. Jų šeimos buvo paliktos Talcuose. Treštiniai pastatė keliasdešimt dvibučių namelių, į kuriuos rudenį iš Talcų, 52-ojo kvartalo, Kordono buvo atkelta arti tūkstančio, to paties ešelono žmonų.

Vėliau buvo pastatyta parduotuvė, valgykla, pirtis, mokykla, ambulatorija, klubas ir vaikų darželis. 1949 metų žiemą kai kurios šeimos buvo išvežtos į kitus miško pramonės ūkius, moterys su vaikais – į kolūkius, seneliai – į prieglaudas. 1952 metų žiemą buvo atvežta dar apie 20 šeimų iš Dzūkijos. Srednia buvo didelė lietuviška gyvenvietė. Tik kelios šeimos buvo rusų. Treštiniai kirtė mišką, rąstus gabeno į Talcus, ten prie Angaros rišo sielius ir juos plukdė. Paaugliai rinko pušų saksus. Nuo 1949 metų barako kambarėlyje veikė pradinė mokykla, o vidurinę lankė Talcuose. 1954 metais daug darbininkų buvo išsiųsta valyti Angaros pakrančių, kurias turėjo užlieti vanduo, statant Irkutsko hidroelektrinę. 1955-56 metais buvo naikinamas Talcų miško pramonės ūkis, o gyventojai perkelti į keltą Irkutsko rajono miško kirtaviečių, o pastatai nugriauti.

Praėjo jau daug dešimtmečių, kaip Srednios kaimo nebera. Sunkiai randama buvusio kaimo vieta, taigos glidumoje. Kaimo vietoje auga vešlė žolė ir krūmai.

MANZURKA

Gyvenvietė Irkuto srityje, Kačiugo rajone apie 50 kilometrų į pietus nuo Kačiugo, Manzurkos (Lenos kairysis intakas), kairiajame krante. Tai - kolūkio centras. Nuo caro laikų Manzurka – politinių kalinių tremties vieta. 1949 m. čia atitremta apie 30 šeimų, apie 100 žmonių iš dabartinių Kauno, Lazdijų, Kėdainių rajonų ir Kauno miesto. Tai buvo daugiausia mokytojų, valdininkų, karininkų šeimos.

Manzurka buvo skurdi gyvenvietė. Žemose medinėse trobelėse gyveno apie 1500 žmonių – rusų ir buriatų. Gyvenvietės viduryje stovėjo grūdų sandėliu paversta cerkvė, veikė vidurinė mokykla, M.

Frunzės muziejus. Lietuviai dirbo lauko darbus. Dirbami laukai buvo už 10-15 kilometrų nuo Manzurkos, gyvulių fermose, statybose, vyrai kirtu mišką. Gyveno nameliuose po kelias šeimas kambaryje. Dėl bado 1951 -1952 m. visi jie iš Manzurkos buvo išsiųsti į kitus kolūkius, pvz. į Charbatovą, į tolimas miško kirtavietes, tiesiti kelių. 1901 -1905 ir 1949 m. tremtyje, antrą kartą su šeima Manzurkoje gyveno visuomenės veikėjas, knygnešys Juozas Akelaitis 1949-07-29, čia ir mirė.

Ant jo kapo buvo pastatytas mauzėdinis kryžius (padarė knygnešio sūnus Algimantas Akelaitis ir Mykolas Dabulevičius. 1989 m. moksleivių ekspedicijos dalyviai surado šį kapą, jį sutvarkė. Medinis nupuvęs ir nuvirtęs kryžius buvo parvežtas į Lietuvą, o vietoje jo pastatytas kitas metalinis kryžius su saulute. 1990 m. Juozo Akelaičio palaikai ir metalinis kryželis parvežti į Lietuvą.

Manzurkos kapinėse yra buvęs gaisras. Centrinėje kapinių dalyje, kur galėjo būti Akelaičio kapas yra nemažai naujų kapų. Akelaičio kapo vietos neberadome. Kapinėse yra kauburėlių, tačiau lietuviškų kryžių mes neradome. Kapinėse auga beržai, krūmai. Kapinės labai apkeistos.

LITVINOVAS

Litvinovas yra Irkutsko srityje, Kačiugo rajone apie 40 kilometrų į pietus nuo Kačiugo, apie 3 kilometrai nuo Manzurkos, dešiniajame Manzurkos (Lenos kairysis intakas) upės krante.

1949 m. į Litvinovą atitremta apie 40 šeimų, apie 100 žmonių iš įvairių Lietuvos vietų, daugiausiai iš Kauno. Kolūkis buvo labai skurdus. Gyveno nameliuose po kelias šeimas kambaryje. Tremtiniai dirbo visus ūkio darbus beveik be atlyginimo. „Lietuviai buvo geri meistrai ir darbštūs žmonės“ – taip apie juos kalbėjo vietiniai gyventojai. Į Lietuvą pradėjo grįžti 1958 metais, o kai kurie tremtiniai dėl bado buvo anksčiau perkelti į Irkutską.

Dabar Litvinove lietuvių jau nėra. Kapinėse lietuviškų kryžių, bei kapelių neradome. Kapinės yra kaimo pakraštyje ant aukštumėles.

NIKILĖJUS

Nikilėjaus kaime gyvena lietuvė Milienė Anelė (Janulevičiūtė), gimusi 1928 m. Išvežė 1949 m. iš Lazdijų rajono, Šiaulėnų kaimo. Atvežė Anelę kartu su vyru į Kandoj kaimą. Čia jie pragyveno tris metus, po to atvažiavo gyventi į Nikilėjų. Anksčiau čia buvo Tarybinis ūkis. Nikilėjaus kaime tuo metu buvo daug lietuvių. Vieni lietuviai dirbo žemės ūkio darbus, kiti kirtu mišką.

Anelės vaikai gimė Sibire, yra duklė ir du sūnūs. Vienas sūnus gyvena Nikilėje, šalia Anelės. Jos vyras Milius Kostas, Jurgio, yra miręs 1966 m. ir palaidotas Nikilėjaus kapinėse.

1. Kapas aptvertas metaline, mėlyna spalva dažyta tvorele, stovi metalinis kryžius su metaline lentele ir užrašu. Kapo koordinatės yra šios: N 53° 40' 20,4" E 105° 56' 24,9".

Iš Nikilėjaus kaimo kapinių, daug palaikų artimieji išsivežė į Lietuvą. Kapinėse buvo keli gaisrai. Dabar jos aptvertos nauja medine tvora, kapinėse daug ukrainietiško kapų. Centrinėje kapinių dalyje yra kauburelių, įdubų ir daug katalikų kryžių, bet jie visi ukrainietiški.

CHARBATOVAS

Charbatovo kaime gyvenančių lietuvių jau nebėra. Buvo keletas gretimuose kaimuose, bet visi išvažiavo. Charbatove yra mokykla, kultūros namai. Kapinės yra kaimo pakraštyje prie centrinio trakto Irkutsko- Kačiugas. Lietuviškų kapų neradome.

KAČIUGAS

Kačiugas, tai miesto tipo gyvenvietė Irkutsko srityje. Rajono centras, nutolęs apie 210 kilometrų į šiaurės rytus nuo Irkutsko, prie Lenos upės. 1949 m. į jį atitremta apie 10 šeimų, daugiausia iš Dzūkijos. Kačiuge buvo į šiaurę siunčiamų krovininių persikirstymo punktas. 1952 m. jame buvo laivų statykla, lentpjūvė, malūnas, mašinų ir traktorių stotis, pedagoginė mokykla, 2 vidurinės ir 5 pradinės mokyklos, ligoninė. Namai buvo vienaaukščiai, iš apvalių rąstų, šaltatviviai mediniai. Lietuviai dirbo statybose, kirtlo mišką, krovė į baržas miško medžiagą.

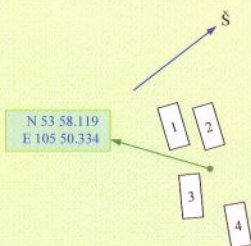

Kačiuge dabar gyvena apie 10 tūkstančių gyventojų. Kačiugo kapinės labai didelės, daug senų kauburėlių. Nuo 1989 metų kapinės neatpažistamai pasikeitusios, yra daug naujų kapų, visi stengiasi laidoti į miesto pusę. Kapinių gale išnaudotas kiekvienas kvadratinis metras. Radome kelis lietuviškus kapelius.

Kačiugo gyvenvietės kapinės

1. Aprūdijusi metalinė, maždaug 1 m. aukščio, tvorelė, baigia sudurti betoninis antkapis. Stovi metalinis kryželis ant betoninio postamento.

2. Šunkiai išžiūrimas kanburelis, maždaug 1,20 m. aukščio, metalinė tvorelė. Stovi mažas metalinis kryželis. Tvorelė ir kryželis būnė dažyti mėlynai.

3. Kauburelis, apie 0,90 m. aukščio metalinė, apdailinti tvorelė. Stovi medinis kryželis, auga pušis.

4. Tvorelė metalinė, ornamentuota, apie 0,7 m. aukščio, buvusi dažyta baltu spalva. Antkapis betoninis, baigia sudūlėti. Stovi medinis masyvus apie 1 m. aukščio, ornamentuotais kryžmės galais kryžius, buvęs dažytas baltu spalva. Ant kryžiaus lentelė.

KISTENIOVA

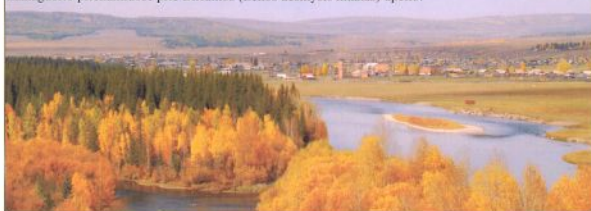

Kaimas Irkuto srityje, Kačugo rajone apie 5 kilometrai į šiaurės vakarus nuo Kačugo, Lenos dešiniam krante. 1949 m. pavasarį į Kisteniova buvo atitremta iš Lietuvos dabartinis Alytaus, Lazdijų, Vilkaviškio rajonų apie 60 žmonių. Tremtiniai dirbo kolūkyje beveik be atlyginimo. Gyveno senuose apširusiuose, iš rąstų pastatytuose namuose. Dėl bado, nepakankiamų gyvenimo sąlygų, atsisakydavo eiti į darbą, už tai buvo baudžiami. 1950 m. pavasarį visi buvo perkelti į Irkuto pagalbinį ūkį, apie 15 kilometrų nuo Irkuto. Kisteniovos kaimas turėjo vieną gatvę apie trijų kilometrų ilgio, išlinkusią pagal Lenos upę. Dabar kaimas baigia sunykti, gyvena 12-15 žmonių. Trobos senos sukrypusios, tuščios. Anksčiau buvo kolūkiš, lietuviai dirbo žemės ūkio darbus, miško valdystą. Lietuviai visi seniai išvyko. Kaimas Lenos upės kilpoje. Didžiuliai dirbamos žemės plotai, kurių dabar niekas nedruba.

Kapinės ant aukšto dešiniojo Lenos upės kranto skardžio. Kapinėse lietuviškų kapų ir kryžių neradome, tačiau kapinėse yra daug senų kauburelių be atpažinimo žymių.

BIRIULKA

Biriulka, kaimas Irkutsko srityje, Kačiugo rajone, apie 30 kilometrų į pietryčius nuo Kačiugo, Baikalo kalnagūbrio priekalniuose prie Biriulkos (Lenos dešinysis intakas) upelio.

1949 m. į Biriulką iš Lietuvos atitremta 17 šeimų, 58 žmonės. Tai buvo ūkininkų šeimos nuo Alytaus, Kalvarijos, Marijampolės, Vilkaviškio. Buvo daug ir kitų tautybių tremtinių – ukrainiečių, rusų.

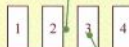
Visi Biriukos gyventojai dirbo medžio apdirbimo įmonėje, vadinamoje Lenino artele: pjovė rąstus, lentas, darė baržas, lietuvių stalių brigada gamino baldus, juos baržomis gabendavo Lenos upe į kitas gyvenvietes. Kaime buvo vidurinė mokykla (dabar aštuonmetė). Administracijos pastatai ir mokykla buvo statyti penktame dešimtmetyje. Dabar gyvenvietės senojoje dalyje yra keletas tuščių, sukrypusių negyvenamų namų. 1957-1959 metais lietuviai grįžo į Lietuvą.

Biriulkos kaimo kapinės

N 53°51'56,7"
E 106°20'50,7"

Š

N 53°51'56,9"
E 106°20'51,0"

Kapinėse radome keturis kapelius.

1. Kryžius ir antkapis cementinis, kapas aptvertas medine tvorele. Kampuose stovi keturios eglės.

2. Antkapis cementinis, dabar jau suskildęs. Stovi cementinis kryžius ant postamento, auga keturios eglės.

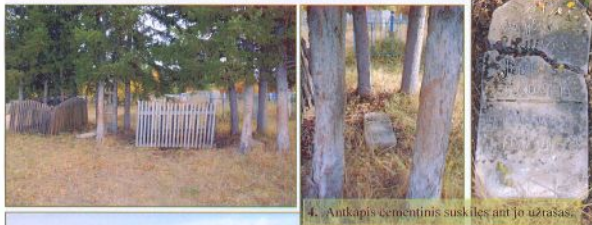

3. Kauburėlis, medinė tvorelė sukrypusi, vienos tvorelės dalies jau nėra.

Manome, kad čia palaidota Jasiulevičienė Ona, mirusi 1954 m. Šio kapelio koordinatės yra šios:

N 53° 51' 56,9" E 106° 20' 51,0"

4. Ankapis cementinis suskiles ant jo užrašas.

ZALOGAS

Irkutsko srities kaimas, esantis Kačiugo rajone, apie 30 kilometrų į rytus nuo Kačiugo, Baikalo kalnagūbrio priekalniuose. 1949 m. į Zalogą iš dabartinių Vilkaviškio, Alytaus, Marijampolės rajonų atitremtos 27 ūkininkų šeimos, 91 žmogus. Lietuviai dirbo žemės ūkio darbus. Keletas vyrų buvo nuteisti kalėti 25 metus už tai, kad dainavo antisovietines dainas. 1956-1960 metais Lietuviai grįžo į Lietuvą. Gyvenančių lietuvių, jau nėra.

Zologo kaimo kapinėse lietuviškų kapų nei kryžių neradome.
Jau anksčiau dviejų palaikai išvežti į Lietuvą.

KORSUKOVAS

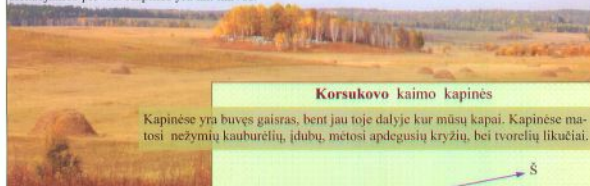

Kaimas, esantis Irkutsko srityje, Kačiugo rajone apie 30 kilometrų į pietryčius nuo Kačiugo. 1949 m. į Korsukovą iš Lietuvos iš dabartinio Lazdijų rajono atitremta 14 šeimų, 62 žmonės, daugiausia kaimo žmonės. Dauguma tremtinių lietuvių dirbo tarybiname ūkyje, kai kurie vyrai – miškuose (dirbdavo ir prie 50 laipsnių šalčio). Gyveno trobelėse po 1-2 šeimas kambaryje. 1956 -1957 dauguma grįžo į Lietuvą. Dabar kaimas labai apleistas.

Korsukovo kaime radome vieną lietuvę. Paulavičienė Ona gimusi 1930 m. kovo 5 d. Lazdijų rajone, Stankūnų kaime. 1949 metais tėvus ir Oną atvežė į Isetę, vėliau gyveno Kačiuge. Brolį išvežė į Magadaną lagerį. Brolis buvo grįžęs. Ji du kartus lankėsi Lietuvoje. 1950 metais Ona atvažiavo gyventi į Korsukovą. Ona gyvena su vyru, turi keturis vaikus. Tėvas ir mama mirę, palaidoti Cukurį kapinėse.

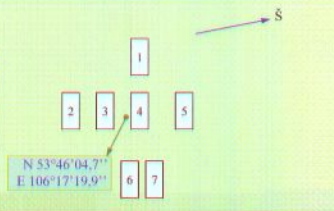

Onos žodžiais tariant Cukurį kapinėse buvo palaidoti šeši lietuviai, dviejų palaikai išvežti į Lietuvą, liko iki šiol keturi kapeliai. Iš Korsukovo kaimo buvo laidojami Cukurį kaimo kapinėse. Cukurį kaimo jau nėra, dabar čia šienaujamos pievos. Kapinės yra ant kalvos.

Korsukovo kaimo kapinės

Kapinėse yra buvęs gaisras, bent jau toje dalyje kur mūsų kapai. Kapinėse matosi nežymių kauburėlių, įdubų, metosi apdegusių kryžių, bei tvorelių likučiai.

1. Antkapis sukaltas iš medinių lentų, nudažytas žalia spalva. Tvorelė medine dažyta mėlyna spalva, stovi metalinis kryžius su nuotrauka.

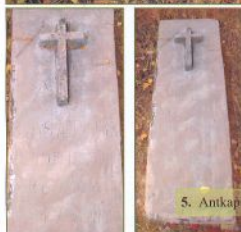

2. Įdubta auga berželiai, medijos degę su likučiais

(Šie kapeliai gali būti ne mūsų, kadangi kryželiai stovi kitame kapo gale)

3,4. Kaubureliai, apžėlę žolėmis stovi sukrypus metalinis kryželis; ant kito kauburelio mažas medinis kryželis prikaltas ant metalinio strypo

5. Antkapis betoninis, aukštasis, masyvus. Ant antkapio išlietas kryžius.

6,7. Abu kapai aptverti metaline bendra tvorele, dažyta mėlyna žalia spalva. Kryžiai metaliniai suvirinti iš vamzdžių, vienas kryžius šiek tiek aukštesnis už kitą. Ant kryžių lentelės su užrašais ir nuotraukomis. Viena lentelė nukritusi ant kapo. Antkapiai sukalti iš medinių lentų, kurios nudažytos mėlyna spalva. Kapai puošti dirbtinėmis gėlėmis.

ODINSKAS

Odinsko gyvenvietė yra Irkutsko srities pietuose, apie 30 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Irkutsko. Prie Kitojaus ir Odos upių santakos priklauso Angarsko miestui. 1953-1954 m. į Odinską iš kitų Irkutsko rajono miško pramonės ūkių (kur miškai jau buvo iškirsti) atkelta apie 300 Lietuvos gyventojų, anksčiau ištreptų iš Lietuvos. Odinske jie taip pat dirbo miško ruošos darbus.

Tuo metu Odinskas buvo bepradėdanti kurtis gyvenvietė, priklausiusi Irkutsko miško pramonės ūkiui, jo centras buvo Šamankoje, esančioje apie 30 kilometrų į pietus nuo Odinsko. Tremtiniai gyveno neseniai pastatytuose mediniuose barakuose. Lietuviai į Lietuvą pradėjo grįžti 1956-1961 metais. Kapinėse buvo palaidoti aštuoni lietuviai. 1990 m. beveik visų palaikai parvežti į Lietuvą. Dabar aplink Odinską miškai iškirsti.

Odinsko kaimo centre gatvė asfaltuota. Kaimė lietuvių jau nebegyvena. Kapinėse lietuviškų kryžių bei kapų neradome. Odinsko kaimas nuterštas naminių gyvulių.

TALJANAI

Gyvenvietė, esanti Irkutsko srities pietuose, Uoslės rajone, apie 70 kilometrų į vakarus nuo Irkutsko, Sajanų pricalniuose. 1948 m. į Taljanus atitremta apie 1000 žmonių iš buvusių Kauno, Marijampolės, Prienų apskrčių (ešlonas suformuotas Mauručiuose, Prienų rajone. Taljanai buvo senas nedidelis kaimas apie 20 namų taigoje, priklausė Širokopadės miško pramonės ūkiui.

Lietuviai buvo apgyvendinti tuščiuose arklidėse, mokykloje, klube. Jie dirbo miško ruošos darbus, plukdė rąstus. Kirtavietės buvo už kokių 10 kilometrų nuo Taljanų, statė sau gyvenamuosius namus iki 1950 metų jų buvo pastatyta apie 40, šeimos apsigyveno atskiruose kambariuose. Iki 1956 metų Taljanuose gyventojai daugiausiai buvo lietuviai. Jiems atvykus, buvo tik pradinė mokykla, vėliau buvo įsteigta septynmetė, o 1956 metais – vidurinė. 1949 m. pradžioje apie 400 žmonių buvo perkelta į kitas gyvenvietes: Žimą, Širokopadę, Jagatą. 25 žmonės žuvo kirsdami miškus. Apie 1952 m. čia apsigyveno, reguliariai laikė pamaldas ir teikė kitus religinius patarnavimus kunigas Pranciškus Šliumpa, paleistas iš koncentracijos stovyklos. Jis buvo subūręs bažnytinį chorą. 1956 metais lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą.

Taljanų kaimas apsuptas gražių kalvų, teka upė Taljanka.

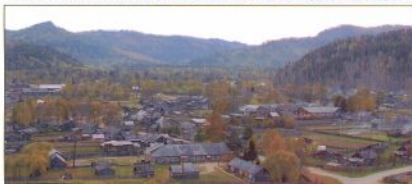

Dabar važiuojant į Taljanus, iš pradžių yra asfaltuotas geras kelias, po to jis siaureja. Apink driekiąsi platus dirbamos žemės laukai, bei stenaunamos pievos. Nuo Jakimovkos prasideda žvyrotas, duobėtas kelias. Driekiąsi miškai, eglaičių, berželių jaunutystė. Pasirodo Sajanus kalnai.

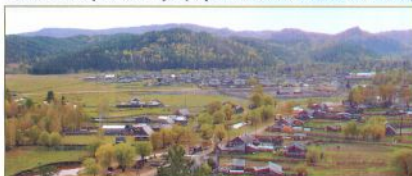
Taljanuose sutikome šiuos lietuvius:

Stopis Antanas, Antano, gimęs 1934 m., Kauno rajone, Pajiesio kaime. 1948 m., tėvus ir penkis vaikus atvežė į Uoljė Sibirskoje. Vėliau atvežė į Taljanus. Antano tėvai jau mirę. Mama palaidota Lietuvoje. Tėvas yra palaidotas Taljanuose. Kiti taip pat yra mirę, liko Antanas, dar viena sesuo gyvena Angarske, brolis Lietuvoje, Marijampolėje. Lietuviai tremtiniai dirbo miško ruošos darbus, ruošė mišką ir plukdė. Adresas: *Irkutsko sr., Uolskij r., Taljanai, Skolnaja 5-2*

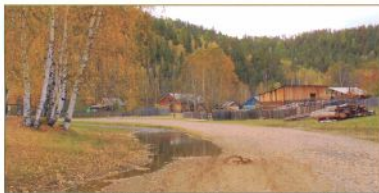

Balčiūnienė (Cenzikaitė), Milda, Kazio, gimusi 1939 m. Kauno rajone, Kačerginėje, Biliūno g. 1948 m. atvežė mamą, močiutę, brolių ir Mildą. Pradžioje juos atvežė į Uoljė Sibirskoje, buvo apie 1 mėnesį, vėliau atvežė į Taljanus. Žmonės dirbo miško ruošos darbus, ruošė mišką ir plukdė. Mildos močiutė, mama ir brolis palaidoti Taljanų kapinėse. Adresas: *Irkutsko sr., Uolskij r., Taljanai, Skolnaja 5-1*

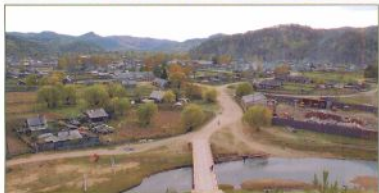
Cenzikienė (Kaminskaitė), Albina Marytė, gimusi 1937 m. Prienų rajone. 1948 m. atvežė mamą, tėvą, brolių ir dvi seseris. Vienos sesers neišvežė, ji susėjo pabėgti. Pradžioje juos atvežė į Uoljė Sibirskoje, buvo apie 1 mėnesį, vėliau atvežė į Taljanus. Žmonės dirbo miško ruošos darbus, ruošė mišką ir plukdė. Vėliau dirbo statybuose. Adresas: *Irkutsko sr., Uolskij r., Taljanai, Centralnaja 12*

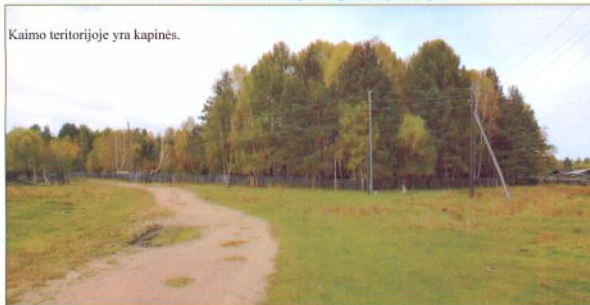
Dubrovina (Vizgaitytė) Laimutė, Klemenso, gimusi 1935 m., Kauno apskrityje, Zapyskio valsčiuje, Kluoniškio kaime. 1948 m. atvežė mamą, senelį, seserį du brolius ir Laimą. Visi jau yra mirę, liko Laima viena. Mama, sesuo ir du broliai palaidoti Taljanuose. Tėvas buvo lageryje. Taljanuose žmonės dirbo miško ruošos darbus, ruošė mišką ir plukdė. Vėliau dirbo statybuose.

Adresas: *Irkutsko sr., Uolskij r., Taljamai, Tarasuko g. 8*

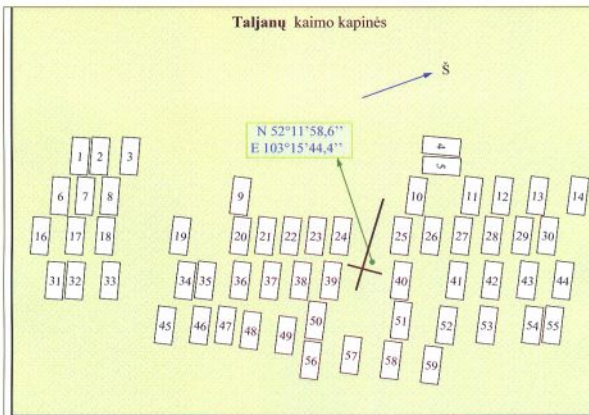

Gervė Juozas, Juozo, gimęs 1949 m., gimė Taljanuose. 1948 m., atvežė tėvus ir penkis vaikus. Vienas vaikas pakelyje mirė. Juozas gimė Taljanuose. Žmonės dirbo miško ruošos darbus, ruošė mišką ir plukdė. Vėliau dirbo statybuose. Juozo sesuo Mironova Germa gyvena Taljanuose, kiti broliai, seserys ir mama gyvena Lietuvoje. Tėvas miręs, ir buvo palaidotas Taljanų kapinėse, bet artimieji palaikys išsivežė į Lietuvą. Juozas su šeima liko gyventi Taljanuose. Jis turi penkis vaikus, visi baigė aukštuosius mokslus. Adresas: *Irkutsko sr., Uolskij r., Taljamai, Sijčiovo g. 10*

Kaimo teritorijoje yra kapinės.

Taljanq kaimo kapinēs

1.2. Abu kapai aptverti metaline tvorele. Vienas antkapis cementinis, kitas be antkapio. Stovi marmurinīs paminklas, ant kito kapo yra piramide.

3. Metaline tvorele, dažyta mėlyna spalva, paminklas ir antkapis marmuriniai. Ant paminklo yra nuotrauka ir užrašas.

10. Kauburelio nematyti, stovi medinis kryžius be kryžmės.

11. Kauburelis apaugęs žolėmis.

12. Medinė tvorelė, kauburelio nematyti.

13. Medinė tvorelė, kauburelio nematyti, ant kapo guli kryžmės dalis.

14. Medinė tvorelė dažyta mėlyna spalva. Stovi medinis kryžius apatine dalis.

15. Kauburelis, įdubęs medinis antkapis, medinė tvorelė. Stovi kryžius su išraižytu užrašu

16. Kauburelis, tvorėlė metalinė, stovi metalinis juoda spalva dažytas kryžius

17. Guli masyvus medinis kryžius

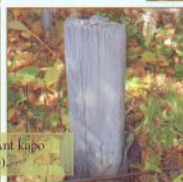
18. Guli metal. kryžius tarp beržų ir maumedžių

19. Kauburelio nematyti, medinė tvorėlė, stovi į tvorėlę atremtas 2 m. aukščio medinis kryžius.

20. Įdubta ir medinio kryžiaus apatinė dalis. Ant kapo pastatyta piramidė su žvaigžde. (nuo kito kapo)

21. Kauburelio nematyti, stovi medinis 2,5 m. aukščio kryžius. Medinė tvorėlė sulūžusi.

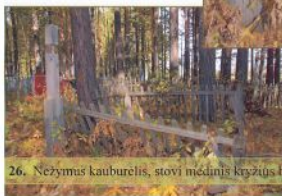
22. Įduba, guli kryžius be kryžinės, tvorelė medinė sulūžusi.

23. Įduba, stovi vertikali kryžius dalis be kryžinės.

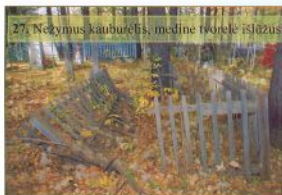
24. Kauburėlis prie kurio metosi kryžiaus dalis.

26. Nežymus kauburėlis, stovi medinis kryžius be kryžinės. Yra tik vienas tvorelės šonas.

25. Įduba, guli medinis 2,5 m. aukščio kryžius.

27. Nežymus kauburėlis, medinė tvorelė išlūžusi.

28. Įduba guli masyvus apie 2 m. aukščio medinis kryžius.

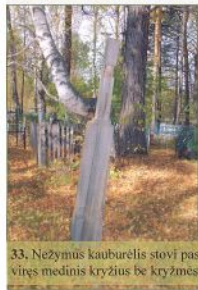
29. Nežymus kauburelis, medinė tvorele išlūžusi.

30. Įduba.

31,32. Kaubureliai ir du metaliniai juodai dažyti kryžiai. Abu kapai aptverti metaline tvorele.

33. Nežymus kauburelis stovi pasiviręs medinis kryžius be kryžmės.

34. Metalinė juodos spalvos tvorele, sukrypęs cementinis paminklas su neotauka. Antkapis cementinis, įdubęs.

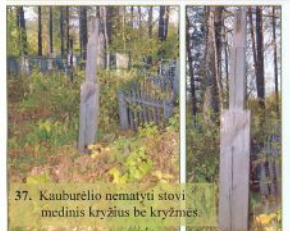

35. Didžiulis skruzdėlynas, kyšo medinio kryžiaus dalis, be kryžmės.

36. Kapas naujai supiltas, metaline juodos spalvos tvorele. Stovi metalinis kryžius ant jo nuotrauka ir lentelė su užrašu.

37. Kauburelio nematyti stovi medinis kryžius be kryžmės.

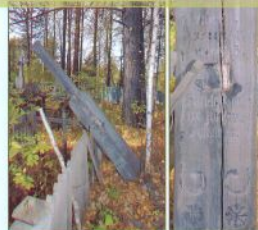

38. Įduba, tvorele medinė, apgrūvusi.

40. Įduba, tvorele medinė, apgrūvusi. Stovi balta spalva dažytas medinis kryžius be kryžmės.

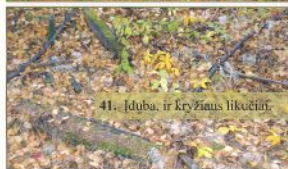
39. Nežymus kauburelis, auga berželis, į gretimos tvorės šoną atremtas medinis kryžius be kryžmės. Ant kauburelio tvorės likučiai.

DADELĖ ŠIAVYS
1890-1957
KURČIAUSKAITĖ
JONAS

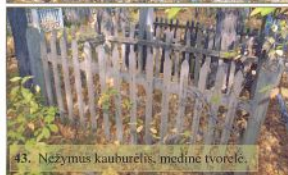
Prie 40 kapo guli nukirstas apie 5 m. aukščio medinis kryžius. Šis kryžius yra buvęs bendras.

41. Įduba, ir kryžius likuciai.

42. Įduba.

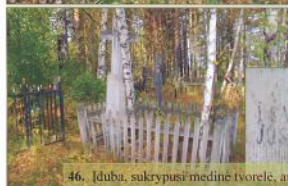
43. Nežymus kauburelis, medinė tvorelė.

44. Nežymus kauburelis, antkroglis mažas, supūvęs. Medinė tvorelė, buvusi dažyta juoda spalva. Stovi medinis apie 2,5 m. aukščio kryžius.

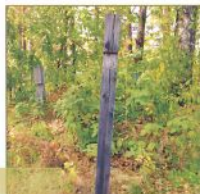
45. Guli medinis masyvus kryžius.

46. Įduba, sukrypusi medinė tvorelė, auga du berželiai, ant vieno pasviręs medinis kryžius.

47. Nežymi įduba, stovi kryžius be kryžmės.

48. Nežymus kauburėlis, medinė tvorelė, rudat dažyta. Ant tvorelės guli kryžius be kryžmės.

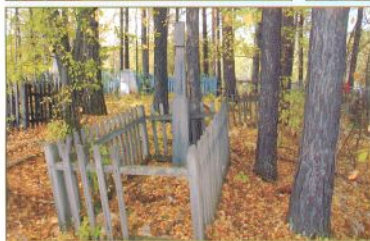
49. Šlapuvos ir sulūžęs medinis antkapis; guli metalinis mėlynos spalvos kryžius. Ant kapo prismaigstyta dirbtinių gėlių.

50. Įduba, prie kurios nuvirtęs apie 2 m. aukščio medinis kryžius.

51. Įduba, tvorelių ir kryžių likučiai.

52. Kauburėlio nematyti. Tvorelė medinė, apgriuvusi, stovi kryžius be kryžmės. Kryžmė ant kapo.

53. Gili įduba.

54,55. Abu antkapiai mediniai, stovi, dažyti ruda spalva, kryžiai be kryžmių. Abu kapai aptverti metaline mėlyna spalva dažyta tvorele.

56. Kauburėlis ir supuvęs medinis kryžius.

57. Guli medinio kryžiaus ir tvorės likučiai.

58. Tvorėlės likučiai, stovi medinis kryžius be kryžmės su metaline lentele ir užrašu.

59. Kauburėlio nematyti, tvorėlė aplūžusi, auga berželis.

Lietuviškų kapų dalyje matosi nežymių kauburėlių, įdubų. Daugelio palaikai yra išvežti į Lietuvą. Kapinėse didelė betvarkė, vaikšto naminiai gyvuliai ir teršia. Netvarkingus kapus yra palikę ir lietuviai išsiveždami palaikus į Lietuvą.

NIKOLAJEVKA

Nikolajevkos kapinaitės yra kaimo gale prie kelio. Kapinėse yra buvęs gaisras. Vėjas išvertė medžius, kapų nelikę. Likęs vienas, kitas – kapas, tačiau lietuviškų kapų nei kryžių nėra.

Nikolajevka, tai administracinis pavadinimas. Širokij, tai geografinis pavadinimas, kadangi kaimas labai ilgas, tai žmonės jį vadino Širokij.

BAJANDAJUS

Kaimas Irkutsko srityje, Čiūnos rajone, apie 10 kilometrų į p. nuo Čiūnsko, Udos (Čiūnos aukštupys). 1949 m. į Bajandajų iš dabartinių Pakruojų, Šiaulių rajonų atitremtos 9 šeimos, 33 žmonės. Kaimas buvo nemažas, vietiniai gyventojai rusai ir totoriai. Tremtiniai dirbo ūkio darbus, šienavo. 1958 m. lietuviams buvo leista grįžti į Lietuvą.

Dabar važiuojant iš Irkutsko į Bajandajų, kelias yra asfaltuotas, bet nelygus. Matosi šienaujamos ir apleistos pievos, bei dirbamos žemės laukai. Tolumoje driekiasi nedidelės kalvos.

Bajandajaus kaimas yra susijungęs su Pakrovkos kaimu, dabar jis yra didelis, rajono centras.

Į Bajandajų mes vykome kartu su lietuviu p. Jonu Vilkevičiumi. 1956-1959 metais p. Jonas yra gyvenęs šiame kaime, kiek prisiminė jis mums papasakojo apie čia gyvenusius lietuvius, parodė savo namą, kuriame gyveno kartu su tėvais 1955-1959 metais.

Bajandajaus kaime buvo labai daug, apie 300 lietuvių. Dirbo jie įvairius darbus. Dirbo MTS, (mašinų traktorių stotyje), dirbo staliais, kiek vėliau, mokykloje dirbo 56 mokytojai. Senąją buvusę mokyklą statė lietuviai, dabar ji užkalta lentomis. Yra likusi mašinų traktorių stoties pastatų dalis, nugriuvusi.

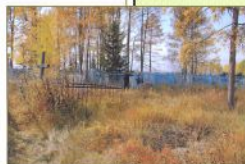

Buvo du dideli barakai, ir keletas mažesnių. Barakai nugriauti, likę seni sukrypę namų griuvėsiai. Vieni lietuviai statėsi namelius, kiti pirkė. Ankščiau buvęs milicijos pastatas, dabar yra restauruojamas, bus parduotuvė. Kaime yra daug apgriuvusių pastatų. Buvo centrinė labai plati gatvė, kur gyveno lietuviai.

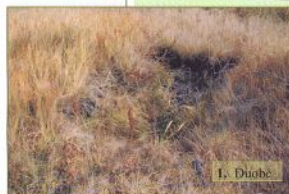
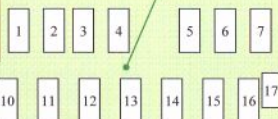
Nuo Bajandajaus kaimo iki kapinių yra apie keturi kilometrai. Kapinėse radome kelioliką lietuviškų kapelių. Kapinėse yra buvęs gaisras.

Bajandajaus gyvenvietės kapinės

N 53°05'43,0''
E 105°32'13,6''

§ ←

1. Duobė.

2. Įduba, stovi medinis kryžius be kryžmės.

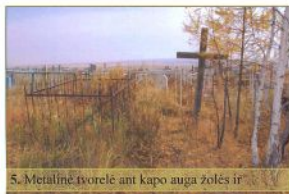
3. Kauburelio nematyti, auga naumėdis ir eglaitės.

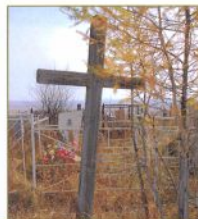
4. Kauburelis apaugęs žole, likusi apatinė kryžiaus dalis.

5. Metalinė tvorėlė ant kapo auga žolės ir

6. Kauburelio nematyti, stovi medinis apie 2,5 m. aukščio medinis kryžius.

7. Kauburelis, metalinė mėlyna spalva dažyta tvorėlė, stovi marmurinis paminklėlis su užrašu.

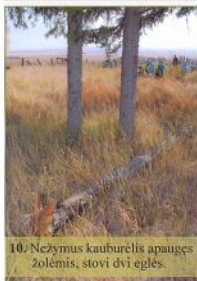
8. Kauburelis, metalinė, aprūdijusi tvorėlė, ant kapo auga eglė.

9. Nežymus kauburelis, guli aptrešęs medinis kryžius, apačia kryžiaus apdegusi.

11. Nežymus kauburelis, matosi apdegusio kryžiaus dalis ir tvorėlės likučiai.

10. Nežymus kauburelis apaugęs žolėmis, stovi dvi eglės.

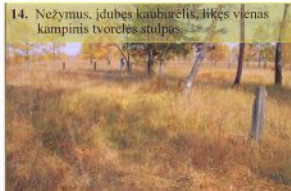

12. Nežymus įdubimas, likę eglių kamienai, šalia auga maumedis ir eglė.

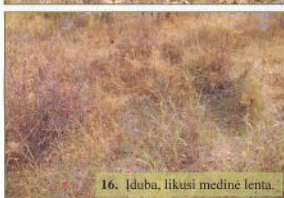
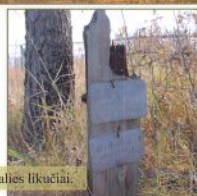
13. Kauburėlio nematyti, nudžiūvusios ir nuvirtusios dvi eglės, aukštoje žolėje matosi apdegusios tvorelės liekanos.

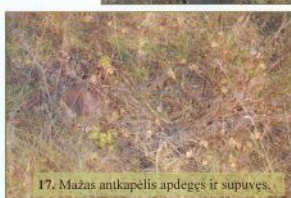
14. Nežymūs, įdubę kauburėliai, likęs vienas kampinis tvorelės stulpas.

15. Įduba, auga maumedis, žolėje apdegusios tvorelės ir kryžiaus dalies likučiai.

16. Įduba, likusi medinė lenta.

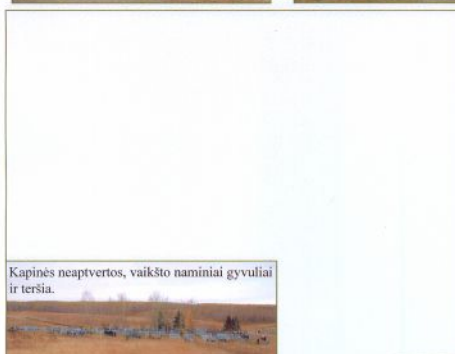
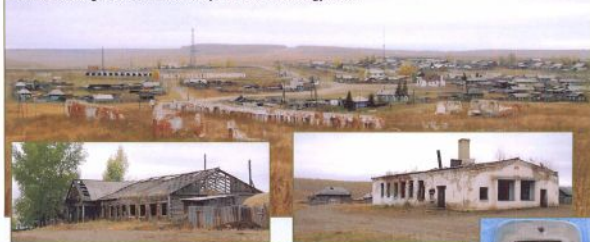
17. Mažas antkapelis apdegęs ir supuvęs.

OLZONAI

Olzonai, kaimas Irkuto srityje, Ust Ordynskio buriatų autonominėje apygardoje, Bajandajaus rajone apie 25 kilometrai į p. v. nuo Bajandajaus. 1949 m. į Olzonus iš dabartinių Kedainių, Ukmergės, Vilniaus rajonų, atitremta apie 20 šeimų, daugiausia ūkininkai. Olzonai buvo skurdus buriatų kaimas, kolūkis. Vėliaus lietuviai buvo perkelti į gretimą gyvenvietę – tarybinį ūkį. Visur jie dirbo daugiausia lauko darbus. 1958 metais pradėjo grįžti į Lietuvą.

Dabar Olzonų kaime, gyvenančių lietuvių neradome. Kaime yra likę senų pastatų griuvėsiai. Po buvusio klubo griuvėsius vaikšto avys ir kiti naminiai gyvuliai.

Kapinės neaptvertos, vaikšto naminiai gyvuliai ir teršia.

1.2. Naujai supiltas kapas; metalinis paminklėlis ant kapo dirbtinės gėlės. Betoninis platus antkapis, stovi piramidė su katalikišku kryželiu. Abu kapai aptverti metaline mėlyna spalva dažyta tvorele.

3. Antkapis platus betoninis, metalinė mėlynos spalvos tvorelė. Stovi piramidė su nuotrauka ir katalikišku kryželiu. Kapas apaugęs didele žole.

4. Kauburelio nepamatyti, stovi metalinis apie 2,5 m. aukščio kryžius.

5. Tvorelė metalinė, dažyta bronz, antkapis ir paminklas betoniniai su nuotrauka ir ženkle.

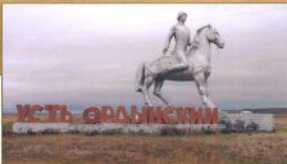

UST ORDYNSKIS

Tai miesto tipo gyvenvietė Irkutsko srityje, apie 65 kilometrai į šiaurės rytus nuo Irkutsko, prie Kudos (Angaros dešinysis intakas) ir Ordos upių santakos.

1948 ir 1949 metais į aplinkinius kolūkius ir miško pramonės ūkius buvo atitremta nemažai lietuvių. Po Stalino mirties kai kurie iš jų persikėlė į Ust Ordynskį. 1954 metais čia gyveno 54 lietuvių šeimos, apie 200 žmonių.

Daugiausia iš dabartinių Šakių, Vilkaviškio, Kėdainių, Kauno, Jonavos rajonų. Tuo metu Ust Ordynske gyveno apie 8000 žmonių, daugiausia rusai: buriatai sudarė apie trečdalį gyventojų. Lietuviai dirbo daugiausia statybose, buvo du miško pramonės ūkiai.

Prie Ust Ordynskio veikė 2 koncentracijos stovyklos (moterų ir vyrų). 1951 – 1954 metais čia kaley 10 moterų lietuvių. Jos dirbo žemės ūkio darbus – šienavo, rėvėjo daržus, tvarkė grūdus.

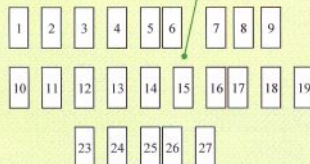

Dabar Ust Ordynskis gyvenvietė taip pat išlikusi labai didelė, gražiamė slėnyje, šalia gyvenvietės teka upė Kuda. Tolumoje už didelių kalvų yra ir dabar šis moterų kriminalinis kalėjimas, šio metu jame yra apie 3600 nusikalbėlių moterų. Pro lagerį teka upė Kuda.

Ust Ordynskio gyvenvietės kapinės

N 52°46'52,0"
E 104°47'08,8"

S

Ust Ordynskio gyvenvietės kapinių teritorija yra labai didelė. Lietuviškų kapinių dalis yra slauto pradžioje.

N 52°46'52,3"
E 104°47'01,5"

28

Keliukas

1. Įduba: stovi medinis su medine lentele ir užrašu.

2,3,4. Nežymūs kaubureliai, ant ketvirtinio kauburelio metalinės tvorėlės dalis. Ant kauburelio auga akacijos.

6. Kauburelis apiverstas metaline tvorele, sujungta su 5-ojo kapo tvorele. Auga akacijos.

5. Cementinis antkapėlis, stovi iš metalinių strypų suvirintas kryžius su lentele. Kapas aptvertas metaline tvorele; prie kapo vidinėje dalyje yra metalinis suoloelis.

7. Kauburelio nematyti auga akacijos, skersai nuvirtęs medis.

9. Kauburelio nematyti, stovi betoninio paminklo apatinė dalis.

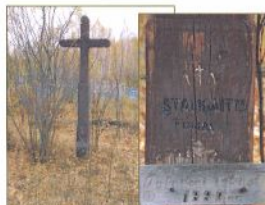
8. Nežymus kauburelis, sukrūpsti medinė tvorelė. Ant tvorelės atremtas medinis kryželis.

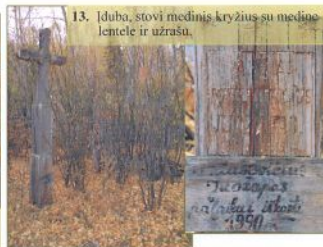
10. Įduba. Stovi medinio kryžiaus apatinė dalis, pridengta stogeliu, sukaltu iš lentelių.

11. Kauburelis aptvertas metaline tvorele, stovi metalinis kryžius.

12. Iduba, stovi medinis apie 2,5 m. aukščio kryžius su medine lentele ir užrašu.

13. Iduba, stovi medinis kryžius su medine lentele ir užrašu.

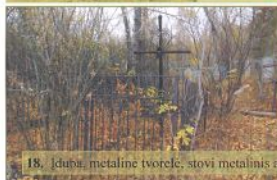
14. Kauburėlis, ant jo sulizusios tvorelės likučiai. Stovi viena tvorelės dalis.

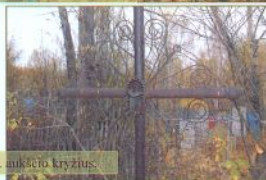
15. Kauburėlio nematyti, stovi medinis apie 2,2 m. aukščio kryžius.

16,17. Abu kauburėliai aptveria medine bendra tvorele. Viena tvorelės dalis metalinė, žemėsnė. Stovi pasviręs medinis apie 2,2 m. aukščio kryžius.

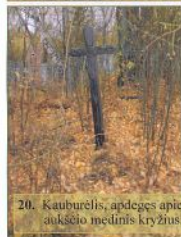
18. Iduba, metaline tvorele, stovi metalinis apie 3 m. aukščio kryžius.

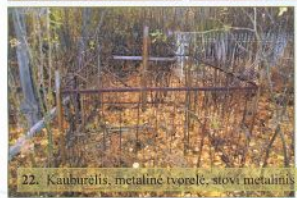
19. Cementinis antkapis idubės, metalinė tvorelė. Stovi apie 1 m aukščio cementinis paminklėlis. Prie kapo vidinėje dalyje guli medinis kryžius.

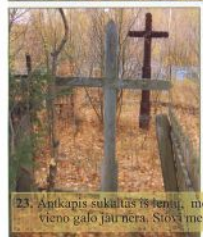
20. Kauburėlis, apdegęs apie 1,7 m. aukščio medinis kryžius.

21. Iduba, stovi apie 3,5 m. aukščio medinis kryžius su medine lentele ir užrašu, likusi medinės tvorės dalis.

22. Kauburėlis, metalinė tvorelė, stovi metalinis kryžius.

23. Antkapis sukaltas iš lentų, medinė tvorelė, kurios vieno galo jau nėra. Stovi medinis kryžius.

24. Antkapis ir paminklas betoniniai, kapas aptvertas metaline tvorele.

25,26. Abu kapai aptverti bronzos dažyta, metaline tvorele. Vienas antkapis ir aukštas paminklas betoniniai, ant paminklo išlietas katalikiškas kryžius, yra nuotrauka ir lentelė su užrašu. Mažasis kauburelis, stovi metalinis „piramidė“. Prie kapo auga trys beržai, kaubureliai puošti dirbt. gėlėmis.

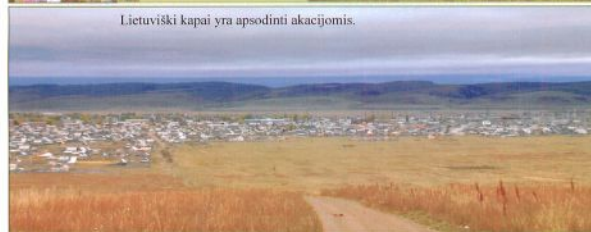

27. Kapas sugilęs neseniai ant jo cementinis antkapis, stovi cementinis paminklas su nuotrauka ir užrašu. Kapas puoštas dirbtinėmis gėlėmis.

28. Šis kapas yra toliau nuo kitų lietuviškų kapų. Metalinė mėlyna spalva dažyta tvorele, kapas apaugęs žolėmis. Stovi betoninis paminklas su nuotrauka ir užrašu.

Lietuviški kapai yra apšodinti akacijomis.

KUDA

Kudos kaimas ir Chomutovo gyvenvietė yra susijungusios. Skiria Kudos upė. Kudos kaimo ir Chomutovo gyvenvietės kapinės yra bendros.

CHOMUTOVAS

Kaimas, esantis Irkutsko srityje, maždaug už 25 kilometrų į šiaurės rytus nuo Irkutsko, Kudos upės (Angaros deš. intakas) kairiajame krante. 1949 m. į Chomutovą atitremtos 7 šeimos, 19 žmonių nuo Šakių, Vilkaviškio, Lazdijų. Chomutovas buvo didelis kaimas, apylinkės ir kolūkio centras.

Namai (80-100 sodybų) išsiriakė abipus pagrindinės gatvės. Buvo septynmetė mokykla, paštas, fėlių punktas, kontora. Tremtiniai dirbo kolūkyje, žiemą kirtė mišką. Chomutovo gyvenvietė yra ir dabar labai didelė. Gyvenvietėje yra likę senų pastatų, tačiau yra daug naujų gyvenamųjų namų. Centrinė gatvė asfaltuota.

Kapinių teritorija yra labai didelė. Senoji kapinių dalis yra pradžioje ant kalvos, tačiau lietuviškų kapų neradome. Kudos kaimo ir Chomutovo gyvenvietės kapinės yra bendros.

BOLŠAJA JELANĖ

Bolšaja Jelanės kaimas yra Irkutsko srityje, Uoslės rajone, apie 20 kilometrų į pietus nuo Sibiro Uoslės. Pagrindinė kaimo gatvė yra asfaltuota. Bolšaja Jelanė – senas kaimas. 1834 metais čia trentyje gyveno rusų poetas dekabristas A. Odojeviskis. 1937 metais buvo pastatyta mašinų ir traktorių stotis, aptarnavusi pusę Uoslės rajono kolūkių. 1949 -1957 metais veikė septynmetė mokykla.

Lietuviai į Bolšaja Jelanę atsikėlė 1954 metais iš aplinkinių kaimų. Jie buvo nuo Kaišiadorių, Varėnos, Jiezno, ištrėmę 1949 -1951 metais. Dauguma jų dirbo mašinų ir traktorių stotyje. 1964 metais mašinų ir traktorių stotis panaikinta, kolūkis buvo paverstas tarybiniu ūkiu.

Kaime sutikome gyvenantį vieną lietuvį. Tai Rimkus Antanas, Juozo, gimęs 1935 m. Prienų rajone, Mikališkės kaime. 1948 m. atvežė mamą, seserį ir Antaną. Tėvas buvo miręs Lietuvoje. Visų pirma juos atvežė į Taljanus, po to į Sibiro Uoslę, 1963 metais atvažiavo gyventi į Bolšaja Jelanę.

Adresas: *Irkutsko sr., Uosljė Sibirskoje r., Bolšaja Jelanė, Dekabristų g. 54*

Šiame kaime gyvena lietuvis Vaičiukonis, Žaliojoje gatvėje, bet mes jo neradome namuose.

Bolšaja Jelanės kaimo kapinės yra ant kalvos. Kapinėse lietuviškų kapų, bei kryžių neradome. Lietuvių Bolšaja Jelanėje buvo mažai. Kapinėse buvo tik vienas lietuviškas kryžius, kuris per laiką nuvirto ir supuvo. Bolšaja Jelanės kapinėse buvo laidojami ir Bolše Žilkino kaimo lietuviai tremtiniai.

BOLŠEŽILKINAS

Kaimas, esantis Irkutsko srityje, Uosolės rajone, apie 30 kilometrų į pietus nuo Sibiro Uosolės. Tai kiaušiniškystės tarybinio ūkio centrinė gyvenvietė. Ūkis įkurtas apie 1946 metus. 1949 metais į Bolše Žilkina į Kailšadorių rajono ir nuo Jiezno atitremta apie 1000 žmonių, daugiausiai – ūkininkų šeimos. Tuo metu jau gyveno keliolika lietuvių šeimų, atitremtų 1948 metais iš Utenos ir Biržų rajonų. Tremtiniai buvo apgyvendinti Bolše Žilkinė ir trijose to ūkio brigadose, esančiose už 2-3 kilometrų viena nuo kitos. Vyrų dirbo mechanizatoriais ir statybose: statė gyvenvietę, gyvulių fermas. Moterys – gyvulių fermose ir laukuose. 1954 metais Bolše Žilkinė jau buvo pastatyta vidurinė mokykla, 25 vietų ligoninė, kultūros namai. Dar 2 pradinės mokyklos veikė brigadose. Dabar nuo Bolšaja Jelanės į Bolše Žilkina yra asfaltuotas kelias.

Bolše Žilkinė yra dar gyvenančių lietuvių:

Tiutina (Čeplikaitė) Birutė, Adomo, gimusi 1936 metais, Varėnos rajone, Rudnios valsčiuje. 1949 m. kovo mėn., atvežė mamą, brolių, seserį ir Birutę. Tėvas buvo Kazachstano lagerijė, iš kur grįžo 1957 metais. Tėvai yra mirę ir palaidoti Bolše Žilkino kapinėse. Lietuviai, Bolše Žilkinė dirbo žemės ūkio darbus, fermose prie gyvulių. Buvo ir miško pramonės ūkis. (Birutė labai pyko ant Lietuvos valdžios už biurokratinį požiūrį į Sibiro lietuvių).

Adresas: *Irkutsko sr., Uosolės Sibirskoje r., Bolšežilkinas, Mira g. 3.*

Birutės sesuo Meldžius (Čeplikaite), Adomo gimusi 1939 m.

Adresas: *Irkutsko sr., Usoľje Sibirskoje r., Boľše Žilkinas, Mira g. 9.*

Broliis Čepikas Viktoras, Adomo
gimęs 1943 m. gyvena Boľše
Žilkinio gyvenvietėje.

Adresas: *Irkutsko sr., Usoľje
Sibirskoje r., Boľše Žilkinas,
Traktovaja g. 23.*

Tel. 8 904-6-580-146.

Makarova Aldona (Anusevičiūtė), Bernardo gimusi 1936 metais.
Kaišiadorių rajone, Gegužinės kaime. 1949 m. atvežė mamą, brolių
ir Aldoną. Tėvas buvo Karagandos ir Komi lageriuose. Lietuviai
dirbo žemės ūkio darbus, žiemą vyresnieji žmonės dirbo miškuose,
vasaros metu daugiausiai koľūkyje. (Kai tėvas grįžo iš lagerio, tėvai
išsiskyrė). Aldonos tėvai ir broliis mirę, palaidoti Boľše Žilkinio
kapinėse.

Adresas: *Irkutsko sr., Usoľje Sibirskoje r., Boľše Žilkinas,
Traktovaja g. 29*

Šioje gyvenvietėje dar gyvena Šalamova Marytė.

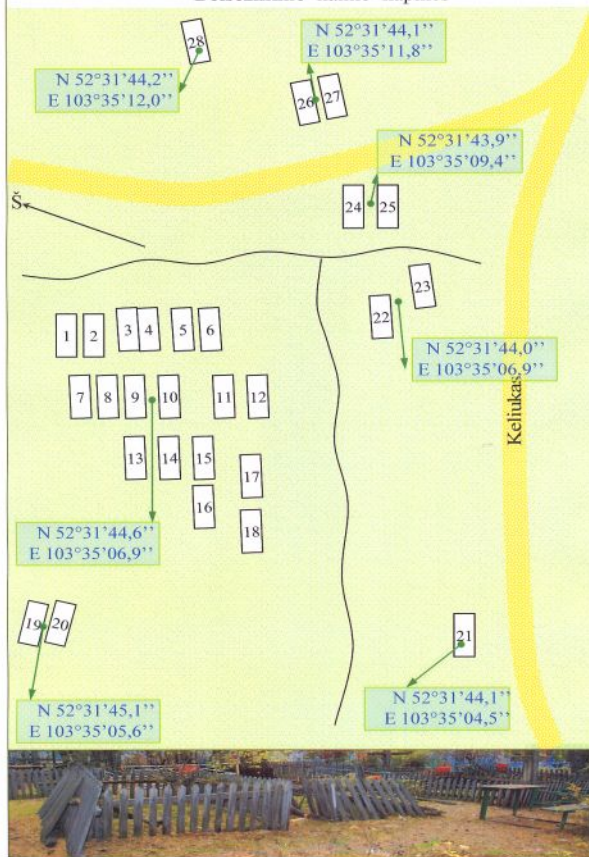
Mirusieji buvo laidojami Boľšaja Jelanės kapinėse, esančiose už 6 kilometrų nuo Boľšežilkinio.

Kapinėse radome lietuviškų kapelių:

2. Kauburelis, ant jo guli medinis kryžius. Kapas aptvertas medine tvorele, kampe nudžiūvęs krūmas.

Bolšežilkino kaimo kapinės

3,4. Antkapiai betoniniai, apaugę samanomis. Stovi betoninis, apie 2,5 m. aukščio, kryžius. Abu kapai aptverti metaline tvorele.

5. Kauburėlis, apaugęs samanomis, tvorelė nugriuvusi. Stovi medinis, apie 1,2 m. aukščio, kryžius.

6. Kauburėlis, apaugęs samanomis, ant kapo guli mašys vus, medinis, apitūvęs kryžius. Kapas aptvertas medine tvorele.

7,8,9. Visi trys kauburėliai aptverti metaline melnytai dažyta tvorele. Prie pirmojo kapo stovi raudona „piramidė“. Ant visų trijų kapų padėtos dirbtinės gėlės. Stovi medinis, apie 2 m. aukščio, kryžius.

10. Kauburėlis, ant kurio - medinės tvorės likučiai.

11. Nežymus kauburėlis ir medinė tvorė. Stovį betoninis pamūnėlėlis, viršutine dalis nugriuvusi.

12. Kauburėlis apžėlęs samanomis, betoninė lentelė su užrašu.

13. Įduba ir medinė tvorė.

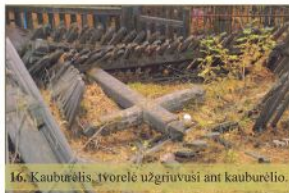

15. Įduba, metalinė tvorė nugriauta, pastatyta ant žono, į tvorėlę atremtas medinis, apie 1,5 m. aukščio, kryžius.

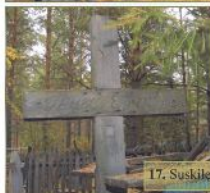

14. Ant kauburėlio guli apipuvęs medinis kryžius be kryžmės. Yra medinė tvorė.

16. Kauburelis, tvorėlė užgruvusi ant kauburelio.

17. Suskilęs betoninis antkapis, stovi medinis, apie 1,5 m. aukščio kryžius.

18. Masyvus, betoninis antkapis, stovi labai didelė aprūdijusi metalinė tvorėlė.

19. Kauburelis, ant jo dirbtinės gėlės, metalinė mėlynai dažyta tvorėlė. Stovi medinis, apie 2,5 m. aukščio, mėlynai dažytas kr.

20. Stovi betoninis paminklas su katalikišku kryželiu viršuje. Yra betoninis masyvus antkapis. Viskas dažyta mėlynais dažais. Tvorėlė medinė, dažyta mėlyna spalva, ant kapo dirbtinės gėlės.

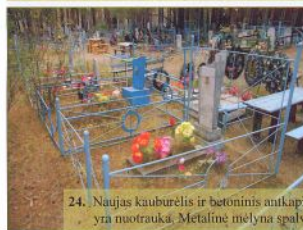
21. Įduba, aprūdijusi metaline tvorele. Stovi, apie 6 m. aukščio, medinis kryžius.

22. Antkapis betoninis, paminklo apatinė dalis betonine su užrasu.

23. Antkapis ir paminklas masyvūs, betoniniai. Ant paminklo, viršuje, katalikiskas kryželis. Yra buvusi nuotrauka.

24. Naujas kauburėlis ir betoninis antkapis. Stovi betoninis paminklas su marmurine lentele, yra nuotrauka. Metalinė melyna spalva dažyta tvorelė. Ant kapo dirbtinės gėlės.

25. Naujas kauburelis, betoninis antkapis. Metalinė mėlyna spalva dažyta tvorelė. Kapas apdėtas plytelėmis, ant kryžiaus nuotrauka.

26,27. Abu nauji kapai ant kurių padėtos dirbtinės gėlės, betoniniai paminklėliai su nuotraukomis ir užrašais. Kapai aptverti bendra, metaline, mėlyna spalva dažyta tvorele.

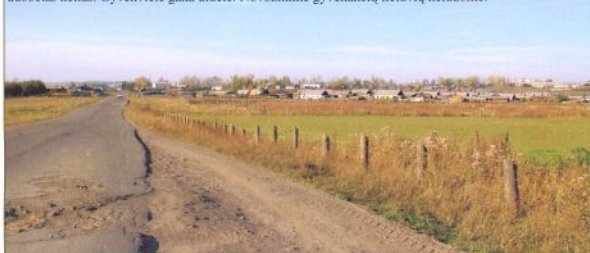
28. Naujas, supiltas kapas puoštas dirbtinėmis gėlėmis, juoda spalva dažyta metalinė tvorelė. Paminklas ir antkapis betoniniai. Ant tvorelės vainikai.

NOVOŽILKINO

Kaimas, esantis Uosolės rajone, Irkutsko srityje. Per Novožilkino gyvenvietę yra asfaltuotas, bet duobėtas kelias. Gyvenvietė gana didelė. Novožilkine gyvenančių lietuvių neradome.

KULTUKAS

Kaimas, esantis Uosolės rajone, Irkutsko srityje, apie 30 kilometrų į pietvakarius nuo Sibiro Uosolės, Kartagono upės (Kitojaus kairysis intakas) slėnyje. 1949 metais į Kultuką iš Lietuvos (Kaišiadorių ir Jiezno rajonų) atitremta apie 15 šeimų. Treitiniai dirbo gyvulių fermose ir žemės ūkio darbus. Vėliau dauguma jų persikėlė į Bolše Žilkiną (tuo metu Novo Žilkinas) kaimą, kur buvo geresnės gyvenimo sąlygos. 1957-1958 metais dauguma lietuvių grįžo į Lietuvą.

Dabar Kultuko kaime gyvena šie lietuviai:

Kuzmina Janė (Šliužaitė), Zigmo, gimusi 1937 m., Kaišiadorių rajone, Dainių kaime. 1949 m. atvežė tėvus ir septynis vaikus. Visa šeima kurią atvežė, jau yra mirę. palaidoti Kultuko kaimo kapinėse, liko tik viena Janė. Ji sakė, kad anksčiau Kultukas buvo labai turtingas kolūkis, po to Tarybinis ūkis. Žmonės dirbo žemės ūkio darbus.

Adresas: Irkutsko sr., Uosolje Sibirskoje r., Kultukas, Polevaja 1-1

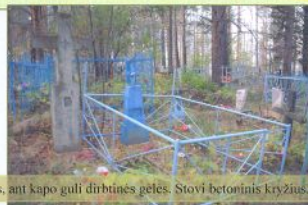
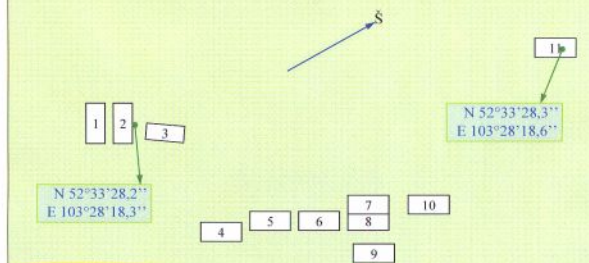

Kaime gyvena ir Alisanskas Jonas, Kazimiero, gimęs 1959 m., dabar jo adresas:

Irkutsko sr., Uosolje Sibirskoje r., Kultukas, Mladogospnaja 20-1

Kultuko kaimo kapinės

Kultuko kaimo kapinės yra už upelio miškelyje ant kalvos.

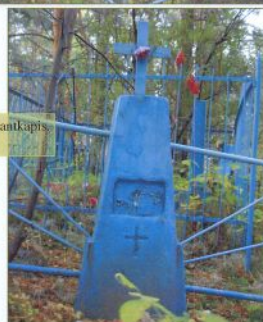
1. Antkapis betoninis, ant kapo guli dirbtinės gele. Stovi betoninis kryžius.

2. Betoninis, mėlyna spalva dažytas kryžius, betoninis antkapis. Antverta metaline, mėlyna spalva dažyta tvorele.

3. Mažas kauborelis, medinis, apie 1 m aukščio, apipuvęs kryžius.

4. Kauburelis, puoštas dirbtinėmis gėlėmis. Yra metalinis paminklas ir mėlyna spalva dažyta

5. Naujai supiltas kauburelis, ant kurio guli dirbtinės gėlės. Betoninis paminklas, metalinė, mėlyna spalva dažyta, tvorelė.

6. Naujai supiltas kapas, betoninis paminklas su nuotrauka ir užrašu.

7.8. Abu kapai aptverti, mėlyna spalva dažyta, metaline tvorelė. Prie pirmojo kauburelio betoninis paminklas. Antrasis - betoninis antkapis, marmurinis paminklas, ant kapo dirbtinės gėlės.

9. Naujai supiltas kapelis, papuoštas dirbtinėmis gėlėmis. Stovi betoninis paminklėlis su nuotrauka ir užrašu. Metalinė, juoda spalva dažyta, tvorelė.

10. Naujai supiltas kauburėlis, papuoštas dirbtinėmis gėlėmis, metalinis paminklėlis su žvaigžde, metalinė tvorelė.

11. Naujai supiltas kapas, papuoštas dirbtinėmis gėlėmis, metalinis, melišva spalva dažytas, paminklėlis su katalikišku kryželiu, yra nuotrauka ir užrašas. Metalinė tvorelė, dažyta žalia spalva.

SIBIRO USOLĖ

Nuo 1925 metų - miestas, esantis Irkutsko srityje, už 60 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Irkutsko, prie Transsibiro geležinkelio ir Angaros upės. 1948-1951 metais į Sibiro Usolę ir Usolės rajoną buvo atitremta tūkstančiai lietuvių. Ešelonai iš Lietuvos atvykdavo į Sibiro Usolės geležinkelio stotį. Dalis žmonių buvo paliekami Sibiro Usolėje, kiti vežami į Usolės rajono miško pramonės ūkius, kolūkių, tarybinių ūkių arba toliau į šiaurę. (pvz., Bodaibo aukso kasyklas). Dauguma tremtinių patekusių į Sibiro Usolę, dirbo druskos kasyklose. Tuo metu jos buvo Angaros saloje, apie 1956 metus perkeltos į kitą vietą. Kiti tremtiniai dirbo kasybos įrengimų gamykloje, degtukų ir faneros fabrike, statybose, kirto ir plukdė mišką, pjovė malkas, valė gatves. Gyveno buvusios koncentracijos stovyklos barakuose. Tarp tremtinių – Lietuvos prezidento Antano Smetonos motina ir brolis su šeima. 1956 metais lietuvių pradėjo grįžti į Lietuvą, kai kas grįžo tik 1988 metais.

Išliko apleistos tremtinių kapinės. Dabar Sibiro Užosės senosios kapinės yra beržynelyje, šalia geležinkelio. Vietiniai gyventojai šias kapines laiko kaip parką. Tiekiais bėgioja vaikai, vaiko moksleiviai. Yra ir narkomanų, kurie niekina kapus.

Stovi, apie 5 m, aukščio, bendras, medinis, apdegęs kryžius, kurio koordinatės yra šios: N 52° 44' 13,3" E 103° 38' 50,2"

Knaburelis, stovi metalinis kryžius, buvęs dažytas mėlyna spalva. Aptvertas metaline tvorele.

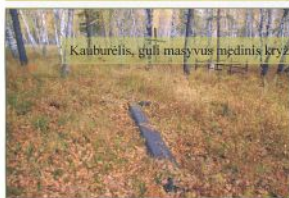

Nežymūs knaburelis, apriūdijusi metaline tvorele, stovi apriūdijusi piramide su katalikišku kryželiu. 2 ir 3 kapų koordinatės yra šios: N 52° 44' 12,7" E 103° 38' 50,4"

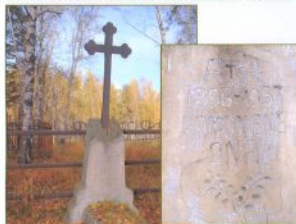

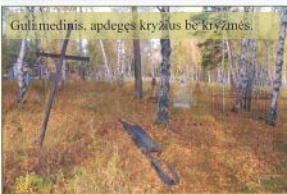
Nežymus kauburėlis, stovi metalinis, apie 0,70 m. aukščio, aprūdijęs kryželis, puoštas saulute. Yra metalinė, aprūdijusi tvorelė.

Kauburėlis, guli masyvus medinis kryžius, viena kryžmės dalis ir kryžiaus apatinė apdegusi.

Šalia (6-ojo) stovi betoninis postamentas su užrašu. Ant postamento metalinis katalikiškas kryželis, slaptas betoninis antkapis. Kapas aptvertas rąsyvin metaline, jau aprūdijusia tvorele.

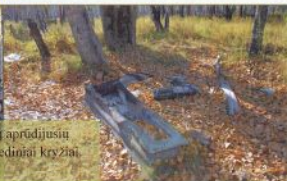

Gulą medinis, apdegęs kryžius be kryžmės.

Šių 5,6 gulinčių kryžių koordinatės yra šios:
N 52° 44' 10,1'' E 103° 38' 42,9''

Kapinėse labai daug kauburėlių, idubų, bei metalinių aprūdijusių tvorelių likučių. Kapinėse yra deginami lietuviški mediniai kryžiai. Betoninio antkapio viduryje, padaryta laužavietė...

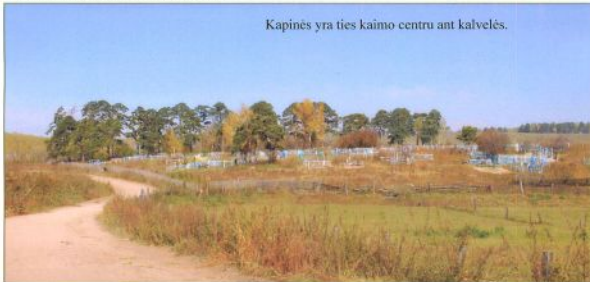
UZKIJ LUGAS

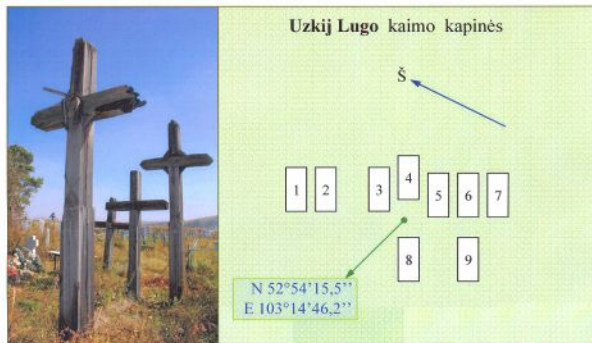
Kaimas, esantis Irkutsko srityje, Uosolės rajone, maždaug už 30 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Sibiro Uosolės. 1949 metais į Uzkij Luga iš įvairių Lietuvos vietų (ešelonas suformuotas Šiauliuose) atitremtos 36 ūkininkų šeimos. Tarp lietuvių buvo ir kelios lenkų šeimos. Uzkij Lugas buvo didelis kaimas. Tremtiniai dirbo lauko darbus, gyvulių fermose, stalių dirbtuvėse, žiemą kirtė mišką. Buvęs skurdus kolūkis netrukus pasidarė turtingas. Lietuviai pradėjo grįžti 1957 metais.

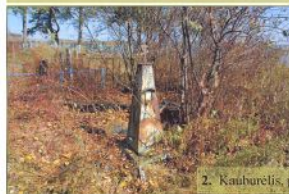
Dabar nuo Maskvos trakto į Uzkij Luga yra asfaltuotas, bet duobėtas, kelias. Driekiasi dirbamos žemės didžiuliai laukai, šienaujamos pievos ir ganyklos. Pusiaukelyje asfaltuotas kelias baigiasi ir prasideda žvyruotas. Netrukus atsivere gražus Baltosios upės vaizdas, slėnyje matosi Uzkij Lugo kaimas. Atsigręžus atgal matosi gražios Belaja upės stataus kranto uolos. Kaime vėl prasideda asfaltuotas ir duobėtas kelias. Kaime gyvenančių lietuvių jau seniai nėra. Gyvena tik viena jaunosios kartos šeima. Kaimas yra kairiajame Belaja upės krante.

Kapinės yra ties kaimo centru ant kalvelės.

1. Kauburelio nematyti, guli medinis, apie 3,5 m. aukščio, medinis, apdegęs, su metaline lentele ir užrašu, kryžius. Aplink matosi kito aptręšusio ir apdegusio medinio kryžiaus likučiai. Metalinės tvorės viena dalis ir apdegęs kuolas. Auga krūmai.

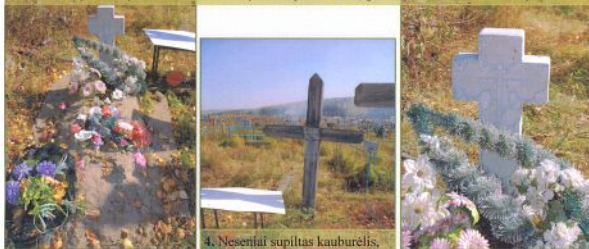

2. Kauburelis, prie kurio pastatyta, matyti nuo kito kapo, piramidė.

3. Naujai supiltas kapas, stovi naujas paminklas. Ant kapo guli dirbūnės gėlės. Čia yra buvęs lietuviškas kapas, nes yra likusi medinio kryžiaus apatinė dalis, guli katalikiškas medinis kryžius.

4. Neseniai supiltas kauburelis, papuoštas dirbtinėmis gėlėmis. Stovi katalikiškas medinis, truputi pasviręs, apie 2,2 m. aukščio, kryžius.

5. Neseniai supiltas kauburelis, papuoštas dirbtinėmis gėlėmis. Stovi katalikiškas medinis, apie 3 m. aukščio, kryžius.

6. Kauburelio nematyti, stovi masyvus, apie 4,5 m. aukščio, medinis kryžius, kurio apatinė dalis buvusi padegta. Ant kryžiaus metaline lentele su užrašu.

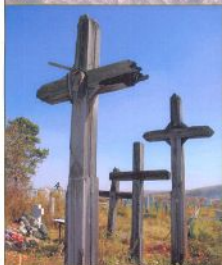

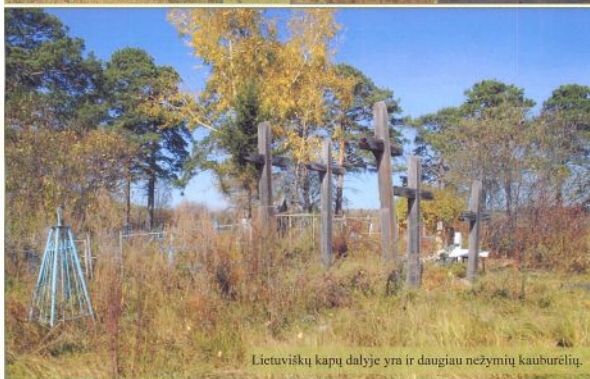
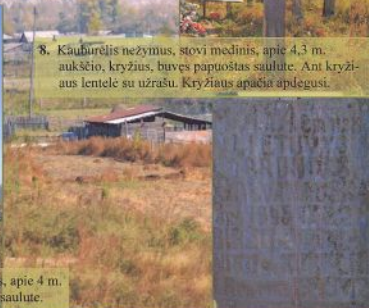
7. Nežymus kauburelis su dirbtinėmis gėlėmis.

8. Kauburelis nežymus, stovi medinis, apie 4,3 m. aukščio, kryžius, buvęs papuoštas saulute. Ant kryžiaus lentelės su užrašu. Kryžiaus apačia apdegusi.

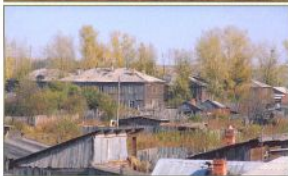
9. Kauburelio nematyti; stovi medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius, buvęs papuoštas saulute.

Lietuviškų kapų dalyje yra ir daugiau nežymių kauburelių.

TAITURKA

Tai kaimas, esantis Irkutsko srityje, Usoles rajone už 30 kilometrų į šiaurės vakarus nuo Sibiro Usoles. 1949 metais į Taiturką atitremta Lietuvos gyventojų, daugiasiai kaimo žmonių iš Alytaus ir Varėnos rajonų. Apie 50 žmonių palikta kaime, apie 400 žmonių apgyvendinta prie lentpjūvės už 2 kilometrų nuo Taiturkos. Be lietuvių čia buvo ir estų. Taiturkoje buvo Tarybinis ūkis ir miško pramonės ūkis.

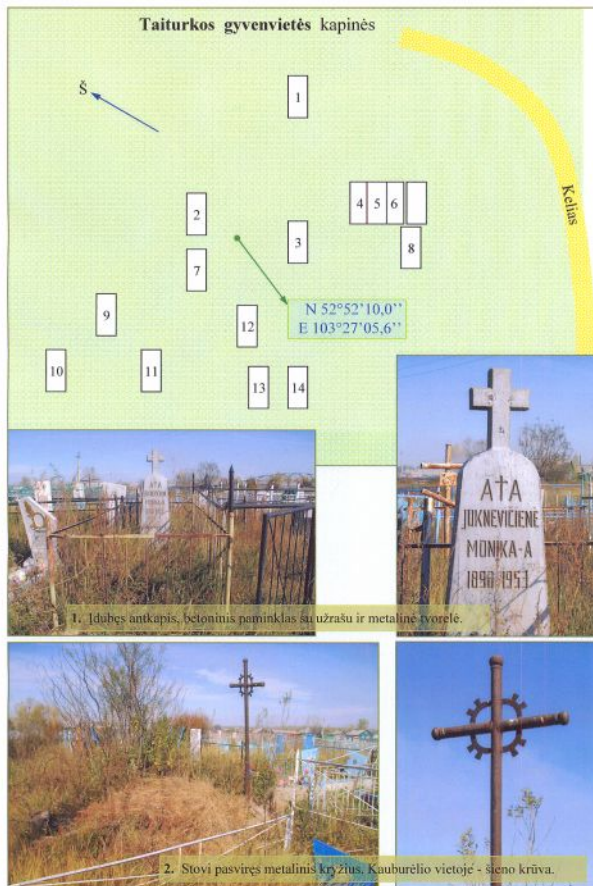
Dauguma jų dirbo lentpjūvėje, mašinų ir traktorių stotyje, naftos bazėje, žiemą kirtu mišką. Kelios lietuvių šeimos dirbo kolūkyje. Kaime tremtiniai gyveno likusiuose tuščiuose namuose, prie lentpjūvės – barakuose, o po kelerių metų pasistatė namelius. 1955 metais lenkai išvyko į Lenkiją, o 1958 m. lietuviai pradėjo grįžti į Lietuvą.

Dabar, įsukus į Taiturkos gyvenvietę, kairėje pusėje prasideda barakų tipo namai.

Kapinės yra gyvenvietėje. Lietuviškų kapų dalyje daug kur yra užlaidota, katalikiški kryžiai nuversti.

3. Stovi metalinis, apie 4 m. aukščio, kryžius. Šalia naujai palaidota.

4,5,6. Trys betoniniai antkapiai, dažyti mėlyna spalva. Stovi betoninis paminklas, mėlyna spalva dažytas ir su užrašu. Rusiškas kryžius, o vardas ir pavardė lietuviški. Paminklas betoninis. Visi keturi kapai aptverti metaline, mėlyna spalva dažyta, tvorele.

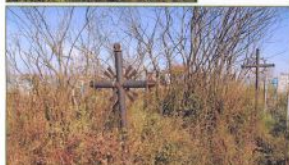
7. Kauburėlio nematyti. Stovi pasvires metalinis kryžius.

8. Idubū: yra mažas ir didelis antkapėliai. Stovi betoninis paminklas su užrašu. Kapas aptvertas metaline tvorele.

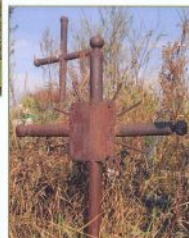
9. Kauburelio nematyti, stovi metalinis kryžius. Kauburelis apaugęs žolėmis ir krūmais.

10. Kauburelio nematyti, šluksles, krūmai, sienas. Stovi metalinis kryžius ir tvorelės viena dalis.

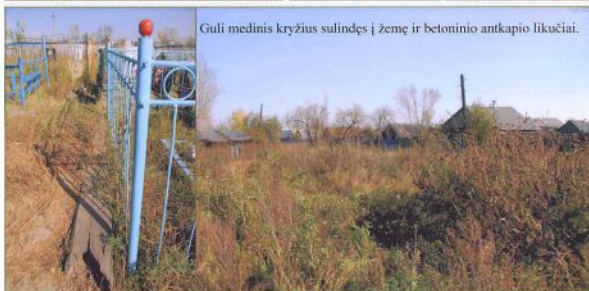
11. Stovi mėlyna spalva dažytas metalinis kryžius, apaugęs krūmais.

12. Stovi mažas, metalinis, papuoštas saulute, kryželis, ant kupo suversti du katalikiški ir vienas pravoslaviškas kryžiai. Metosi tvorelės likučiai.

13,14. Stovi vienas metalinis, apie 4 m. aukščio, kryžius, šalia - mėlyna spalva dažytas, med. kryžius.

Guli medinis kryžius sulindęs į žemę ir betoninio antkapio likučiai.

SANOLYŽNOJE

Sanolyžnoje kaimas yra Irkutsko srityje, Uosolės rajone, apie 20 kilometrų į pietvakarius nuo Sibiro Uosolės. 1948 m. atgabenta apie 30 lietuvių šeimų iš Radviliškio. Čia jau gyveno kelios rusų šeimos, buvo kontora, valgykla, pirtis, karvės, arklidės. Visi lietuviai buvo apgyvendinti viename name. Jie dirbo žemės ūkio darbus, prižiūrėjo gyvulius, rūpinosi pašarais.

Dabar iš Sibiro Uosolės į Sanolyžnoje yra žvyruotas kelias, iš abiejų pusių auga taiga.

Kapinėse lietuviškų kapų neradome.

Sano Lyžnoje kaime daug negyvenamų namų užkalto lentomis. Čia yra miško perdirbimo įmonė. Kaimo pakraštyje yra nedidelis gražus ežeras, aplink supa graži taiga. Miške matosi gaisro pėdsakai.

SVIRSKAS

Nuo 1949 m. Svirskas turi miesto vardą ir yra Irkutsko srityje, Čeremchovo rajone, apie 20 kilometrų į pietryčius nuo Čeremchovo. Miestas yra kairiajame Angaros krante. 1948 metais į Svirską atitremta apie 300 Lietuvos gyventojų (lietuvių ir lenkų). Jie dirbo daugiausiai statybose, karinėje akumuliatorių gamykloje, lentpjūvėje.

Dabar mieste yra nedidelių gyvenamųjų, bei daugiaaukščių namų.

Kapinėse lietuviškų kryžių neradome, yra tik vokiškų ir lenkiškų.

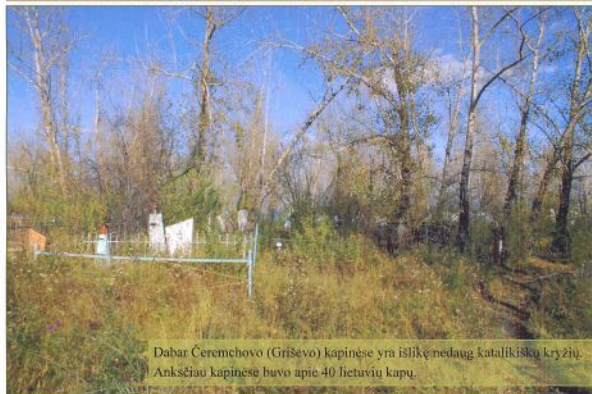
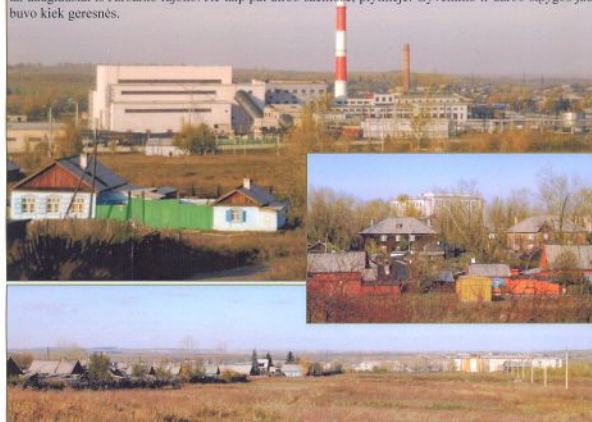
ČEREMCHOVAS

Nuo 1917 m. Irkutsko srities miestas, rajono centras, esantis apie 130 km. į šiaurės rytus nuo Irkutsko prie Transsibiro geležinkelio. 1948 m. į Čeremchovą atvežtas ešelonas tremtinių iš Lietuvos Biržų rajono. Dauguma žmonių buvo atvežta į aplinkinius kolūkius ir miško pramonės ūkius. Čeremchove liko apie 170 žmonių, daugiausia šeimos su mažais vaikais.

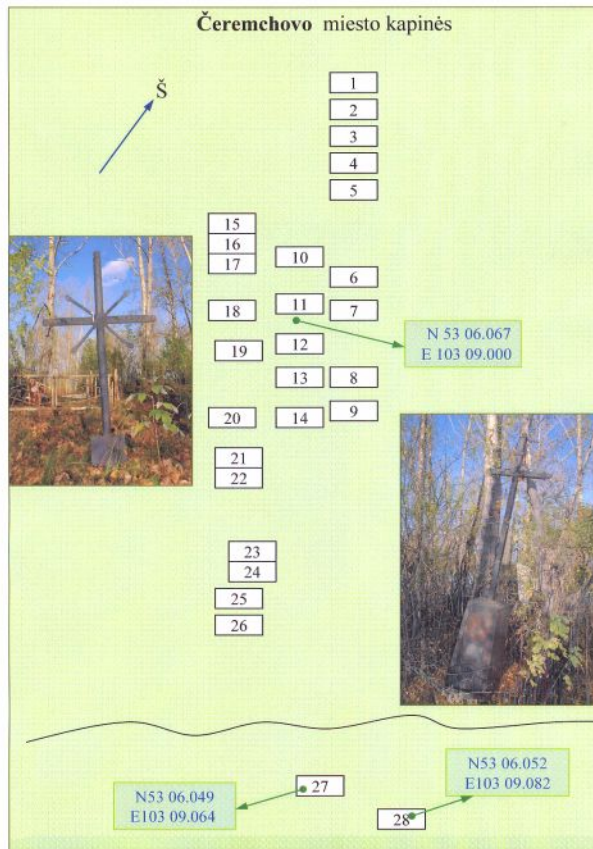

Stipresnieji dirbo šachtose, kiti pagalbiniais darbininkais. Lietuviai tiesė kelius, krovė vagonus, valė miestą. Iki rudens jie gyveno japonų karo belaisvių koncentracijos stovyklos žemėse, vėliau - barakuose. Daug žmonių sirgo ir mirė. 1951 m. vėl buvo atgabenti keli vagonai tremtinių iš Lietuvos, tai daugiausiai iš Jurbarko rajono. Jie taip pat dirbo šachtose, plytinėje. Gyvenimo ir darbo sąlygos jau buvo kiek geresnės.

Dabar Čeremchovo (Griševo) kapinėse yra išlikę nedaug katalikiskų kryžių.
Anksčiau kapinėse buvo apie 40 lietuvių kapų.

Čeremchovo miesto kapinës

1. Įduba, metalinės tvorelės likučiai. Stovi metalinis kryžius su užrašu.

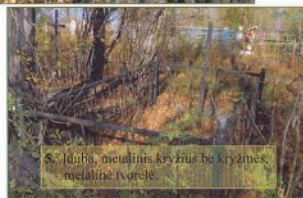
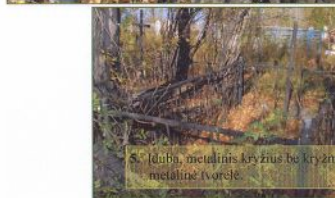
2. Įduba, stovi metalinis kryžius ir auga krūmai.

3. Kauburelio nematyti, stovi metalinis kryžius su lentele. Yra metalinė tvorelė.

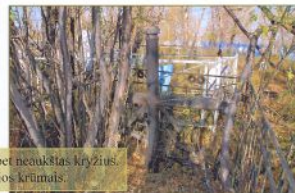
4. Metalinė tvorelė, betoninis antkapis. Šalia gulį metalinis kryžius, tvirtintas ant betoninio postamento, yra į žemę įsiniūšęs dar vienas antkapis. Ant kapo auga drebulės.

5. Įduba, metalinis kryžius be kryžmės, metalinė tvorelė.

6. Kauburelio nematyti, stovi metalinis masyvus, bet neuakštas kryžius. Metalinė tvorele, kapių apaugęs aukštus akacijos krūmais.

7. Nedidelė duobė ir iš armatūros suvirinta metalinė tvorele.

8. Kauburelio nematyti, stovi metalinis kryžius be kryžmės su lentele ir užrašu.

10. Nežymus kauburelis, stovi metalinis kryžius, puoštas saulute.

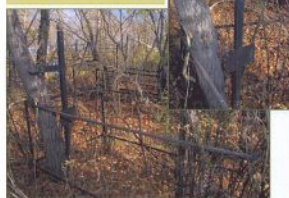

9. Kauburelio nematyti, iš kampuočių suvirinta tvorele. Stovi metalinis kryžius be kryžmės.

12. Nežymus kauburelis, stovi metalinis kryžius be vienos kryžmės dalies, su lentele. Metalinė tvorelė iš strypų.

11. Gili duobė, likę metalinės tvorės strypai. Stovi metalinis kryžius be kryžmės, susmigęs į duobę. Ant duobės šiukšlės.

13. Nežymus kauburelis, stovi metalinis nedidelis kryželis iš metalinių strypų.

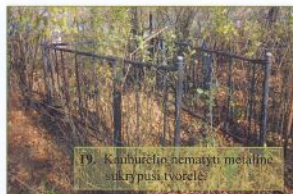
14. Nežymus kauburelis, stovi metalinis kryžius, metaline tvorele buvusi melynai dažyta.

15,16,17. Stovi trys metaliniai kryžiai, ant vieno kryžiaus yra balta lentelė su užrašu, metaline tvorele.

18. Duobė ir likę keturi metalinės tvorelės kampai. Auga du medžiai.

19. Kauburelio nematyti metalinė sukrypusi tvorelė.

20. Įduba, stovi mažas metalinis kryželis ir metalinės tvorosės kampai.

21,22. Įduba, stovi metalinis kryžius. Kito kauburelio nematyti. Kapui apšvęti metaline tvorele.

23,24. Abu kryžiai metaliniai, kauburelių nematyti. Yra metalinė tvorele.

25. Stovi metalinis kryžius. Kauburelio nematyti. Yra metalinė tvorele.

26. Duobė, į kurią įkritęs, metalinis kryželis. Yra metalinė tvorelė.

27. Nežymus kauburelis, stovi metalinis kryžius su saulute ir lentele.

28. Kauburelio nematyti, ant metalinio postamento stovi pasviręs, apie 4 m. aukščio, metalinis kryžius. Metalinė tvorelė, kryžius, buvęs puoštas saulute, yra metalinė lentelė.

Kapinėse yra ir daugiau metalinių katalikiškų kryžių, bet ar jie lietuviški, nustatyti negalėjome.

GOLUMETĖ

Golumetės gyvenvietė yra Irkutsko srityje, Čeremchovo rajone, maždaug už 45 kilometrų į pietvakarius nuo Čeremchovo, Sajanų priekalniuose. 1954 metais čia gyveno apie 70 lietuvių. Vieni jų buvo iš Lietuvos atitremti 1947-1949 metais, kiti vėliau atsikėlė iš aplinkinių kaimų. Jie dirbo plytinėje, lentpjūvėje, akmens skaldykloje, akmens anglių kasyklose, siuvykloje, kirtio ir plukdė mišką.

Dabar nuo Maskvos traktą link Golumetės yra asfaltuotas kelias, tik likus apie 10 kilometrų tęsiasi žvyruotas kelias. Ties Nyžnijaja Irete dar yra keli kilometrai asfaltuoto kelio. Šalia Golumetės kaimą teka Golumetės upė.

Šiame kaime gyvena dvi lietuvės:

Leniė (Vaitkevičiūtė) Vanda, gimusi 1931 m., Jonavos rajone, Rodžių kaime. 1949 m. kovo 25 d. atvežė mamą ir seserį į Golumetę. Vandos tuo metu nebuvo namuose. Vėliau, dar tais pačiais 1949 m., ją atvežė į Bodaibo rajoną. Vanda sachtosė kasė ir plovė auksą. 1960 m. Vanda pervaziavo į Golumetę. Tada buvo kolūkis, žmonės dirbo žemės ūkio darbus.

Adresas: *Irkutsko sr., Čeremkovskij r., Golumetė, Dekabristkaja 33-1*

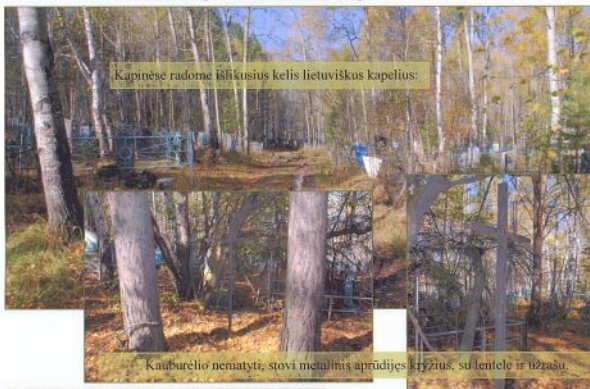

Samsonova (Rainartaitė) Marytė, Ipolito, gimusi 1927 m., Ukmergės rajone, Urniežių kaime, 1946 m. Marytė buvo išvežta į Pamaskvės lagerius. Lageriuose ji buvo tris metus, po to grįžo namo ir už poros mėnesių - 1949 m. atvežė į Golumetę mamą, Marytė ir seserį su visa šeima. Golumetė, buvo kolūkis, žmonės dirbo žemės ūkio darbus. Marytė fermoje melžė karves, dirbo ir miške. Ištekojo ir pasiliko gyventi Golumetėje.

Adresas: *Irkutsko sr., Čeremkovskij r., Golumetė, Dekabristkaja 16*

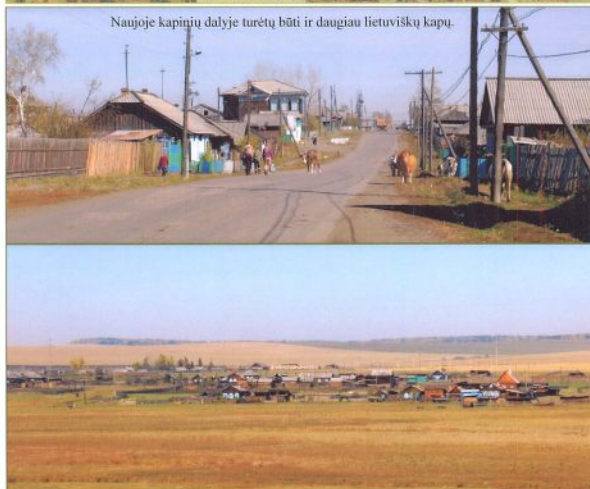

Antkapis ir paminklas betoniniai. Tvorelė metalinė, baltai dažyta. Prie kapo yra medinis „suolelis“.

Naujas kapas, stovi medinė piramide, su pravoslaviškų kryželiu, ant piramidės metalinė lentelė su užrašu. Šalia yra rusiškas kapas.

Naujoje kapinių dalyje turėtų būti ir daugiau lietuviškų kapų.

INGA

Kaimas, esantis Irkutsko srityje, Čeremchovo rajone, maždaug už 75 kilometrų į pietvakarius nuo Čeremchovo Sajanų kalnų slėnyje. Miškams kirsti ir plukdyti 1941 metais į Inga buvo atitremta ukrainiečių, baltarusių, lietuvių, latvių. 1951 metais iš Lietuvos atvežtos dar 24 šeimos, 84 žmonės, daugiasiai ūkininkai iš Moletų, Utenos rajonų.

Kaimas buvo nemažas, apie 3 kilometrus nusidriekęs upės pakrante. Jame buvo septynmetė mokykla, 3 parduotuvės, klubas, dideli geologų ekspedicijos ir kasyklų (netoli Ingos kalnuose, kasama vario ir alavo rūdų) maisto produktų sandėliai. Vietiniai gyventojai buvo buriatai ir rusai. Visi dirbo miško ruošos darbus.

Dabar Inga baigia sunykti. Stovi keletas senų, sukrypusių nebe gyvenamų namų. Lietuvių kaimė jau nėra. Mirusiuosius laidojo Novostroikos kaimo kapinėse, esančiose už 10 kilometrų į pietus nuo Ingos.

NOVOSTROIKA

Tai miško kirtėjų gyvenvietė Irkutsko srityje Čeremchovo rajone, apie 70 kilometrų į pietvakarius nuo Čeremchovo, Rytinių Sajanų kalnų slėnyje. 1948 metais iš Panevėžio, Biržų, Pasvalio rajonų atitremtos 125 šeimos, apie 390 žmonių. 1949 metais dar atvežtos 6 šeimos, 16 žmonių iš Ukmergės rajono. Tai buvo daugiasia kaimo žmonės. Vėliau dar 33 lietuviai atvyko iš kitų tremties vietų ir koncentracijos stovyklų (tarp jų poetas Paulius Drėvinis).

Tuo metu Novostroika buvo Čeremchovo miško pramonės ūkio centras. Gyvenvietė yra taigoje, toli nuo kelių. Ten stovėjo tik keli barakai, juose ir buvo apgyvendinti iš Lietuvos atvežti žmonės (po kelias šeimas mažame kambarėlyje). Netrukus kai kurie tremtiniai iš rąstų pastatė namelius ir persikėlė į juos gyventi. Vėliau buvo pastatyta vidurinė mokykla.

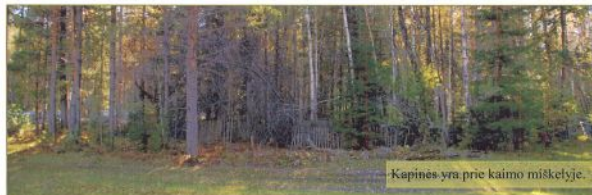
Visi tremtiniai kirtė mišką (kirtavietės buvo toli), rąstus vežė ir krovė prie upės, plukdė, statė barakus, dirbo lentpjūvėje. Ypač pirmaisiais tremties metais žmonės badavo. 1948 - 1949 metais mirė apie 20 žmonių (iš viso 1948-1958 mirė 74 žmonės, gimė apie 90 vaikų, buvo sukurtos 38 šeimos, iš jų 14 – mišrios). 1950-1951 metais 8 žmonės buvo nuteisti kalėti už siuntinius iš Amerikos, kalbas apie Lietuvą, laikraščių skaitymą ir panašius dalykus. 1957 -1959 metais dauguma lietuvių grįžo į Lietuvą, išvykus tremtiniais ir iškirtus aplinkinius miškus, Novostroika pradėjo nykti.

Dabar, važiuojant iš Golumetės į Novostroiką, yra žvyruotas kelias. Aplink auga taiga, vietomis matosi dirbamos žemės didžiuliai plotai, dar nenukultų kviečių laukai, bei šienaujamos pievos. Nuvažiavus keliolika kilometrų matome upę Belaja. Novostroikoje dabar lietuvių negyvena, paskutinis lietuvis išvyko po 1990 m. Kaimas yra apsuptas Sajonų kalvomis. Novostroikos kaime yra keletas senų, sukrypusių namų, yra statomi ir nauji. Stovi sena, didelė mokykla, kurioje, ko gero, mokėsi ir lietuviai.

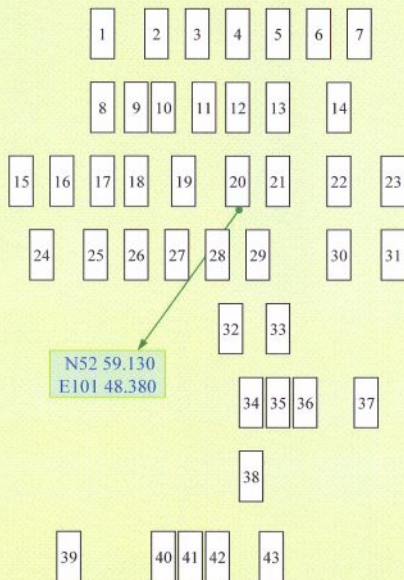

Kapinės yra prie kaimo miškelyje.

Novostroikos kaimo kapinės

Š ←

1. Duobe, stovi medinis, apie 4,5 m. aukščio, kryžius ir dalis medinės tvorės.

2. Įduba, dalis medinės tvorės, stovi medinis, apie 2,3 m. aukščio, kryžius be kryžmės.

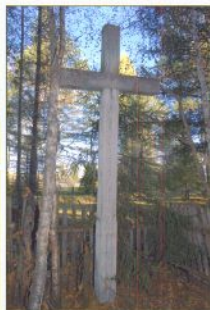
3. Kauburelio nematyti, yra dalis medinės tvorės, stovi medinis, apie 4,5 m. aukščio, kryžius.

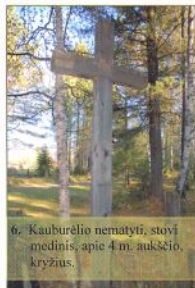

4. Įduba, yra dalis medinės tvorės, stovi pasviręs medinis, apie 4,5 m. aukščio, kryžius be kryžmės.

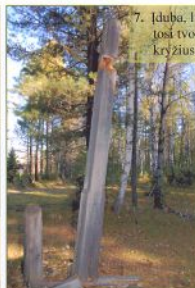

5. Kauburelio nematyti, yra dalis medinės tvorės, stovi medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius.

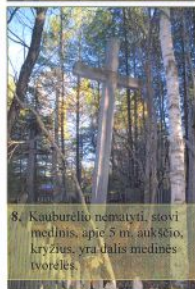
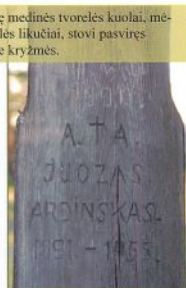

6. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius.

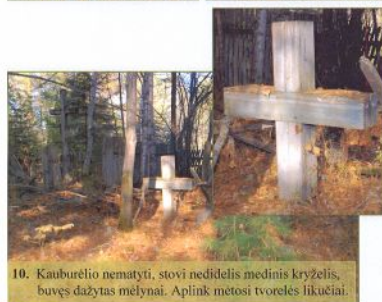
7. Idubų, likę medinės tvorės kuoliai, mėtosi tvorės likučiai, stovi pasviręs kryžius be kryžinės.

8. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 5 m. aukščio, kryžius, yra dalis medinės tvorės.

9. Idubų, yra dalis medinės tvorės, stovi medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius be kryžinės.

10. Kauburelio nematyti, stovi nedidelis medinis kryželis, buvęs dažytas mėlynai. Aplink metosi tvorės likučiai.

11. Kauburelis, stovi masyvus, medinio, apie 1 m. aukščio, kryžiaus vertikaliąją dalį.

12. Kauburelis, metalinė tvorėlė, dalis medinio kryžiaus. (gali būti 2 kaubureliai)

13. Duobė, guli medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius, viena kryžmės dalis supuvusi.

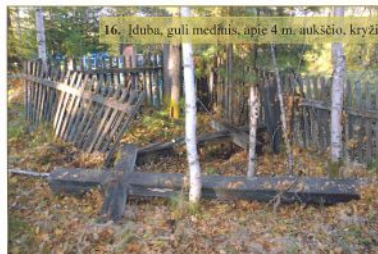

14. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 4,5 m. aukščio, kryžius. Karas aptvertas medine tvorele.

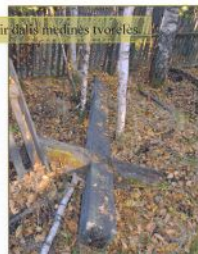

15. Duobė, guli medinis kryžius su medine lentele ir užrašu. Likusi medinės tvorėlės dalis.

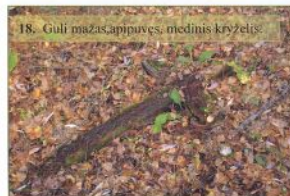

16. Īduba, guli medņis, apie 4 m. aukšāto, krūzius ir dāles medņes tvorāles.

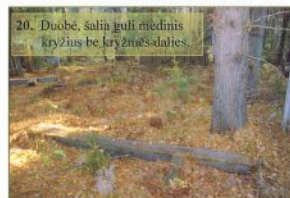
17. Šāla ģduba, guli apūpves medņis krūzius.

18. Guli mazas, apūpves, medņis krūzius.

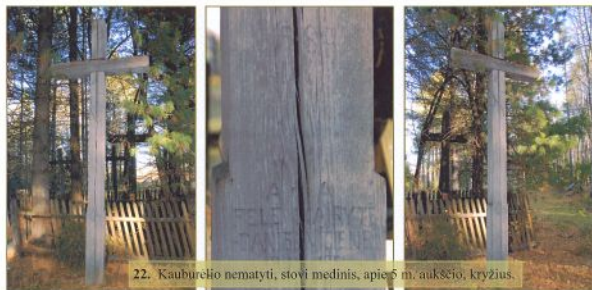
19. Kauburelis, šāla ant ģvoros krāsto guli medņis masvūs krūzius, krūzme apūpvasi.

20. Duobē, šāla guli medņis krūzius be krūzmes dāles.

21. Kauburelis, guli medņis krūzius be krūzmes.

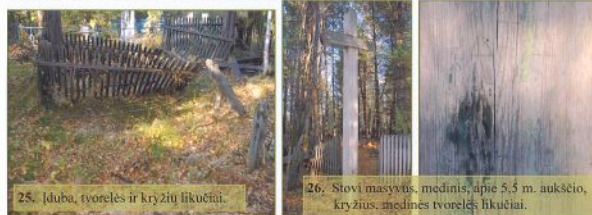
22. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 6 m. aukščio, kryžius.

23. Įduba, stovi masyvus, medinis, apie 0,5 m. aukščio, kryželis.

24. Kauburelio nematyti, guli medinio kryžiaus dalis su lentele ir užrašu. Medinė tvorelė sulūžusi.

25. Įduba, tvorelės ir kryžių likučiai.

26. Stovi masyvus, medinis, apie 5,5 m. aukščio, kryžius, medinės tvorelės likučiai.

27. Įduba, stovi apie 5 m. aukščio medinis kryžius.

28. Kauburelio nematyti, stovi masyvus, apie 5 m. aukščio, medinis kryžius.

29. Kauburelis, kiek toliau gulį medinis kryžius be kryžmės.

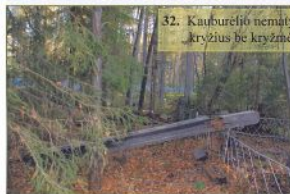

30. Nežymus kauburelis, medinė tvorele, o ant tvorės nūvirtęs medinis kryžius.

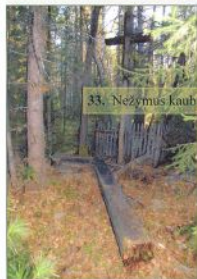
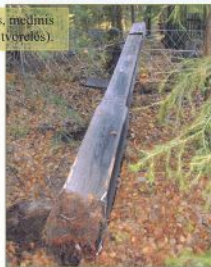

31. Kauburēlis nematyti, guli šmanormus arauges medinis kryžus be kryžmēs.

32. Kauburēlis nematyti, guli masīvus, medinis kryžus be kryžmēs (ant kito kapo tvorētes).

33. Nežymūs kauburēlis, guli masīvus medinis kryžus. Viena kryžmēs daļis apipuvusi.

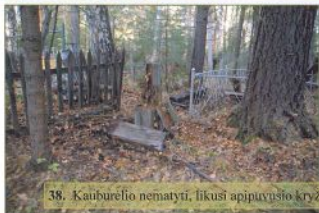

34,35,36. Bendra metaline tvorēte, dažāda bronziņais dažārs. Nežymūs kauburēli, maži, masīvus, apipuve mediniai kryžellai, ant vieno senas vainikas.

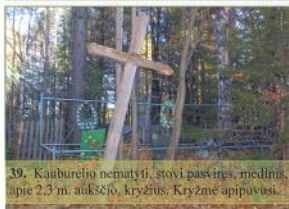

37. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 6 m. aukščio, kryžius. Kryžmė suskilusi. Yra medinės tvorelės dalis.

38. Kauburelio nematyti, likusi apipuvusio kryžiaus dalis.

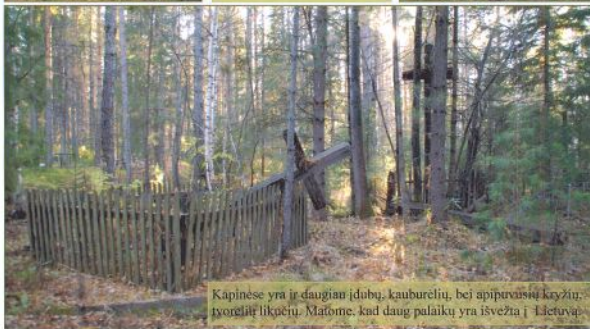
39. Kauburelio nematyti, stovi pasvirus, medinis, apie 2,3 m. aukščio, kryžius. Kryžmė apipuvusi.

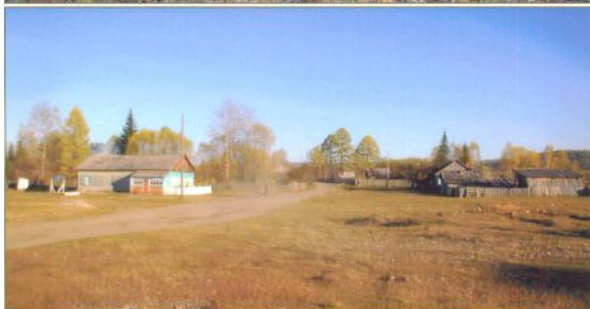
40,41,42. Visi trys maži, apipuvę mediniai kryželiai. Vieno kryžmė nukritusi, 40,42 Kaubureliai, vidurinio kauburelio nematyti. Visi aptverti medine tvorele.

43. Kauburelio nematyti, stovi medinis, apie 4 m. aukščio, kryžius. Aplinkui mėtosi tvorelės likučiai.

Kapinėse yra ir daugiau įdubų, kauburelių, bei apipirusių kryžių, tvorelių likučių. Matome, knd daug palaikų yra išvežta į Lietuvą.

Išvados

Likę gyvi Sibire gyvenantys lietuviai jau paliegę ir susenę. Daugelis jų buvo grįžę tėvynėn, bet lietuviškieji sovietiniai pareigūnai išvijo, bijodami netekti prisigrobto turto. Jie grįžo tremtinį ir suktūrė misijas šeimas. Vieni iš jų pamilo Sibirą, yra darbštūs ir sukūrę ateities vizijas, kiti pakilo beoreje erdvėje, ir neturėdami gyvenimo atramos, liko viskam abejingi. Dažnas iš jų aukštoje kapinių žolėje neranda anksčiau mirusių savo tėvų ir artimųjų kapų, nors kapinės yra šalia jų. Dabar stato metalinius, nupjauto kūgio formos, paminklelius su mažu katalikišku (ar pravoslavišku) kryželiu viršuje. Tik atkaklieji ir ištvermingieji liko ištikimi savo tėvų tradicijomis ir ieško būdų sugrįžti tėvynėn. Bet žmogaus gyvenimo tąsa yra jo darbai. Tai ne vien jų sukurti memorialiniai paminklai ir pastatai. Tai tenykštis jų gyvenimo būdas, jų poveikis vietiniams gyventojams. Verta įsidėmėti, kad buvo ištrinti patys gabiausi ir darbščiausi, t.y. tie, kurie palieka ryškius pėdsakus pakitusioje aplinkoje. Tai, kas ten likę, yra tiesioginiai tremties liudijimai, be kurių nesuovoksime jos esmės. Galų gale tai lietuviškų tradicijų nykimas, nutautėjimo procesas ir jo sparta.

Šias mintis patvirtina ir 2006 metų ekspedija Irkutsko srityje. Čia dar daug likusių lietuvių ir ne tik dideliuose miestuose, bet ir nuošaliuose kaimuose. Čia dar daug maumedinių stovinčių kryžių, išbarstytų po Sajanių priekalnių taigą. Irkutsko srityje nepalyginamai daugiau tremties pėdsakų negu Tomsko, Tiumenės, Sverdlovsko, Permės srityse ar Komi respublikoje.

Į Irkutsko sritį reikia organizuoti dar 1 ar 2 ekspedicijas, kad būtų surastos ir įamžintos dar neaplangytos tremties vietos.

